Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ।

ବାଲାୱତାର

ପଣାମ

[କ]

ସଦ୍ଦଂ ନିରୁତ୍ତିପଥପାରଗତଂ ସବୁଦ୍ଧଂ,

ବୁଦ୍ଧଂ ତିଲୋକତିଲକଂ ହତପାପଧମ୍ମଂ;

ଧମ୍ମଂ ୱିମୁତ୍ତିସୁଖଦଂ ୱିହତାଘସଂଘଂ,

ସଂଘଂ ଚ ନିଚ୍ଚମଭିୱନ୍ଦିଯ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ୟଂ।

[ଖ]

ୱୁଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋସ୍ମି ମୁଦ୍ଧୋ ମମ ୱରଗରୱୋ ସୀଲପଞ୍ଞାଦିସୋଭେ,

ଚନ୍ଦାଦିଚ୍ଚେୱ ସୁଦ୍ଧେ ୱରଜିନଠପିତେ ସାସନାବ୍ଭେ ପତୀତେ;

ନିସ୍ସାଯେୱା ତିପେମା ପଣମିଯ ସିରସା ନିଚ୍ଚମେସଂ ସରିତ୍ୱା,

ପାଦମ୍ଭୋଜେ ଗୁଣଗ୍ଘେ ହତଦୁରିତମଲୋ ଆନୁଭାୱେନ ତସ୍ସା।

[ଗ]

ପୋରାଣ ସୀହଳଅ ପଦତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯଞ୍ଚ,

ସଦ୍ଦମ୍ପି ମାଗଧନିରୁତ୍ତିନଯଂ ପସତ୍ଥଂ;

ଅଞ୍ଞଞ୍ଚ ନେକୱିଧ ସକ୍କତ ସଦ୍ଦସତ୍ଥଂ,

ପାରମ୍ପରାଭତ ମତଞ୍ଚ ନିସମ୍ମ ସମ୍ମା।

[ଘ]

ବାଲାୱତାର ୱରମାଗଧ ସଦ୍ଦସତ୍ଥେ,

ଦୁବ୍ବୋଧ ନେକପଦଅତ୍ଥ ୱିନିଚ୍ଛଯେନ;

ଅତ୍ଥାଯ ଆଧୁନିକ ବାଲପରମ୍ପରାଯ,

ବାଲାୱତାର ୱରଗଣ୍ଠିପଦଂ କରିସ୍ସଂ।

[ଙ]

ନିଚ୍ଚଂ ଯେ ମେତ୍ତ ବାଲା ୱରହଦଯଯୁତା ସୁଟ୍ଠୁ ନିକ୍ଖିତ୍ତନେତ୍ତା,

ପୁଣ୍ଣେ ନାନାନଯାନଂ ସୁରତରୁସଦିସେ ଧୀରପାସଂସିଯେ ୱେ;

ଗମ୍ଭୀରଂ ଦୁତ୍ତରଂ ତେ ଜିନୱଚନୁଦଧିଂ ତିଣ୍ଣଥାମା ଭୱେୟ୍ୟୁଂ,

ଲଦ୍ଧୋପାଯା ଚ ଚନ୍ଦଂ ତଦିତରପଚୁରଂ ସକ୍କତଂ ସୋତୁକାମା।

[ଚ]

ଗଚ୍ଛନିପ୍ଫତ୍ତିଯା ସେସ – ଦୁକ୍କରତ୍ତଂ ଯଥାୱତୋ;

ଜାନନ୍ତି କୁସଲା ଧୀରା, ନେକସଦ୍ଦନ୍ତରାଦିସୁ;

ଗନ୍ଥେସୁ ଗୁଣଦୋସଞ୍ଞି, ତେଯେୱ ୱିଦୁରା ସଦା।

[ଛ]

ତସ୍ମା ଏତ୍ଥ ପମାଦାଦି – ଦୋସଲେସୋ ଭୱେ ଯଦି;

ପୋରାଣାଚେରଲଦ୍ଧୀହି, ୱିଲୋମଂ ୱା ଭୱେୟ୍ୟ ଚେ।

[ଜ]

ଗନ୍ଥନ୍ତରଂ ୱିଗାହେତ୍ୱା, ୱିଚାରେତ୍ୱା ପୁନପ୍ପୁନଂ;

ଯୁତ୍ତିମେୱ ଚ ଗଣ୍ହନ୍ତୁ, ହୁତ୍ୱା ୱୀମଂସବୁଦ୍ଧିକାତି।

ପଣାମ

୧। ବୁଦ୍ଧଂ ତିଧା ଭିୱନ୍ଦିତ୍ୱା, ବୁଦ୍ଧମ୍ବୁଜ ୱିଲୋଚନଂ।

ବାଲାୱତାରଂ ଭାସିସ୍ସଂ, ବାଲାନଂ ବୁଦ୍ଧିୱୁଦ୍ଧିଯା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧। ସନ୍ଧି କଣ୍ଡ

ସଞ୍ଞ୍ଞା

୨।ଅକ୍ଖରାପାଦଯୋ ଏକଚତ୍ତାଲୀସଂ।

ଅକ୍ଖରାପି ଅକାରାଦଯୋ ଏକଚତ୍ତାଲୀସଂ ସୁତ୍ତନ୍ତୋପକାରା। ତଂ ଯଥା-ଅ ଆ-ଇ ଈ-ଉ ଊ-ଏ ଓ, କ ଖ ଗ ଘ ଙ, ଚ ଛ ଜ ଝ ଞ, ଟ ଠ ଡ ଢ ଣ, ତ ଥ ଦ ଧ ନ, ପ ଫ ବ ଭ ମ, ଯ ର ଲ ୱ ସ ହ ଳଅ ଅଂ-ଇତି।

୩।ତତ୍ଥୋଦନ୍ତାସରା ଅଟ୍ଠ।

ତତ୍ଥ ଅକ୍ଖରେସୁ ଓକାରନ୍ତା ଅଟ୍ଠ ସରା ନାମ। ତତ୍ଥେତି ୱତ୍ତତେ।

୪।ଲହୁମତ୍ତା ତଯୋ ରସ୍ସା।

ତତ୍ଥ ସରେସୁ ଲହୁମତ୍ତା ଅ, ଇ, ଉ ଇତି ତଯୋ ରସ୍ସା।

୫।ଅଞ୍ଞେ ଦୀଘା।

ତତ୍ଥ ସରେସୁ ରସ୍ସେହଞ୍ଞେ ଦୀଘା।

ସଂଯୋଗତୋ ପୁବ୍ବେ ଏଓ ରସ୍ସା ଇଚ୍ଚୋଚ୍ଚନ୍ତେ, ଅନନ୍ତରା ବ୍ଯଞ୍ଜନା ସଂଯୋଗୋ। ଏତ୍ଥ, ସେଯ୍ୟୋ, ଓଟ୍ଠୋ, ସୋତ୍ଥି।

୬।ସେସା ବ୍ଯଞ୍ଜନା।

ସରେ ଠପେତ୍ୱା ସେସା କାଦଯୋ ନିଗ୍ଗହୀତନ୍ତା ବ୍ଯଞ୍ଜନା।

୭।ୱଗ୍ଗା ପଞ୍ଚପଞ୍ଚସୋ ମନ୍ତା।

ବ୍ଯଞ୍ଜନାନଂ କାଦଯୋ ମକାରନ୍ତା ପଞ୍ଚପଞ୍ଚସୋ ଅକ୍ଖରୱନ୍ତୋ ୱଗ୍ଗା।

୮। ୱଗ୍ଗାନଂ ପଠମଦୁତିଯା ସୋ ଚାଘୋସୋ। ଳଅନ୍ତାଞ୍ଞେ ଘୋସା। ଘୋସାଘୋସସଞ୍ଞ୍ଞା ଚ ‘‘ପରସମଞ୍ଞ୍ଞା ପଯୋଗେ’’ତି ସଙ୍ଗହୀତା। ଏୱଂ ଲିଙ୍ଗ, ସବ୍ବନାମ, ପଦ, ଉପସଗ୍ଗ, ନିପାତ, ତଦ୍ଧିତ, ଆଖ୍ଯାତ, କମ୍ମପ୍ପୱଚନୀଯାଦିସଞ୍ଞ୍ଞା ଚ।

୯।ଅଂଇତି ନିଗ୍ଗହୀତଂ।

ଅଂଇତି ଅକାରତୋ ପରଂ ଯୋ ବିନ୍ଦୁ ସୂଯତେ, ତଂ ନିଗ୍ଗହୀତଂ ନାମ।

ବିନ୍ଦୁ ଚୂଳଆମଣୀକାରୋ, ନିଗ୍ଗହୀତନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତେ।

କେୱଲସ୍ସା ପ୍ପଯୋଗତ୍ତା, ଅକାରୋ ସନ୍ନିଧୀଯତେ।

୧୦। ଅ, କୱଗ୍ଗ, ହା କଣ୍ଠଜା, ଇ, ଚୱଗ୍ଗ, ଯା ତାଲୁଜା, ଉ, ପୱଗ୍ଗା ଓଟ୍ଠଜା, ଟୱଗ୍ଗ, ର, ଳଆ ମୁଦ୍ଧଜା, ତୱଗ୍ଗ, ଲ, ସା ଦନ୍ତଜା, ଏ କଣ୍ଠତାଲୁଜୋ, ଓ କଣ୍ଠୋଟ୍ଠଜୋ, ୱୋ ଦନ୍ତୋଟ୍ଠଜୋ।

ସଞ୍ଞା

ସରସନ୍ଧି

୧୧। ଲୋକ ଅଗ୍ଗୋଇଚ୍ଚସ୍ମିଂ – ‘‘ପୁବ୍ବମଧୋଠିତ ମସ୍ସରଂ ସରେନ ୱିଯୋଜଯେ’’ତି ପୁବ୍ବବ୍ଯଞ୍ଜନଂ ସରତୋ ପୁଥକ୍କାତବ୍ବଂ।

ସରା ସରେ ଲୋପଂ।

ଅନନ୍ତରେ ସରେ ପରେ ସରା ଲୋପଂ ପପ୍ପୋନ୍ତି।

‘‘ନରେ ପରଂ ଯୁତ୍ତେ’’ତି ଅସ୍ସରୋ ବ୍ଯଞ୍ଜନୋ ପରକ୍ଖରଂ ନେତବ୍ବୋ ଲୋକଗ୍ଗୋ।

ସରେଇଚ୍ଚସ୍ମିଂ ଓପସିଲେସିକୋ କାସସତ୍ତମୀ, ତତୋ ୱଣ୍ଣକାଲବ୍ଯୱଧାନେ କାରିଯଂ ନ ହୋତି। ଯଥା-ମଂ ଅହା ସୀତି, ‘‘ପମାଦମନୁଯୁଞ୍ଜନ୍ତୀ’’ତ୍ଯାଦିଗାଥାଯଂ ‘ଜନା ଅପ୍ପମାଦ’ନ୍ତି ଚ। ଏୱଂ ସବ୍ବସନ୍ଧୀସୁ।

ଅନନ୍ତରଂ ପରସ୍ସ ସରସ୍ସ ଲୋପଂ ୱକ୍ଖତି, ତସ୍ମାନେନ ପୁବ୍ବସ୍ସ ଲୋପୋ ଞାଯତି, ତେନେୱ ସତ୍ତମୀନିଦ୍ଦିଟ୍ଠସ୍ସ ପରତାପି ଗମ୍ଯତେ।

୧୨। ସରେଇଚ୍ଚଧିକାରୋ। ପନ ଇମେ ପନ ଇମେତୀହ-ସରା ଲୋପଂ ଇଚ୍ଚେୱ।

ୱା ପରୋ ଅସରୂପୋ।

ଅସମାନରୂପାସରମ୍ହା ପରୋ ସରୋ ୱା ଲୁପ୍ପତେ, ପନମେ, ପନିମେ।

୧୩। ବନ୍ଧୁସ୍ସ ଇୱ, ନ ଉପେତୀତୀଧ –

କ୍ୱଚାସୱଣ୍ଣଂ ଲୁତ୍ତେ।

ସରେ ଲୁତ୍ତେ ପରସରସ୍ସ କ୍ୱଚି ଅସୱଣ୍ଣୋ ହୋତୀତି ଇ ଉ ଇଚ୍ଚେତେସଂ ଠାନାସନ୍ନା ଏ ଓ। ବନ୍ଧୁସ୍ସେୱ। ନୋପେତି।

୧୪। ତତ୍ର ଅଯଂ, ଯାନି ଇଧ, ବହୁ ଉପକାରଂ, ସଦ୍ଧା ଇଧ, ତଥା ଉପମନ୍ତେୱଂତସ୍ମିଂ –

ଦୀଘଂ।

ସରେ ଲୁତ୍ତେ ପରୋ ସରୋ କ୍ୱଚି ଠାନାସନ୍ନଂ ଦୀଘଂ ଯାତି। ତତ୍ରାଯଂ, ଯାନୀଧ, ବହୂପକାରଂ, ସଦ୍ଧୀଧ, ତଥୂପମଂ।

୧୫। କିଂସୁ ଇଧେତ୍ଥତ୍ର –

ପୁବ୍ବୋ ଚ।

ସରେ ଲୁତ୍ତେ ପୁବ୍ବୋ ଚ କ୍ୱଚି ଦୀଘଂ ଯାତି। କିଂ ସୂଧ।

୧୬। ତେ ଅଜ୍ଜ, ତେ ଅହଂତେହ –

ଯମେଦନ୍ତସ୍ସାଦେସୋ।

ସରେ ପରେ ଅନ୍ତସ୍ସ ଏକାରସ୍ସ କ୍ୱଚି ଯୋ ଆଦେସୋ ହୋତି, ତ୍ଯଜ୍ଜ, ‘‘ଦୀଘ’’ନ୍ତି ବ୍ଯଞ୍ଜନେ ପରେ କ୍ୱଚି ଦୀଘୋ, ତ୍ଯାହଂ।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ। ନେତ୍ତ।

୧୭। ସୋ ଅସ୍ସ, ଅନୁ ଏତିତ୍ତେହ –

ୱମୋଦୁଦନ୍ତାନଂ।

ସରେ ପରେ ଅନ୍ତୋ କାରୁକାରାନଂ କ୍ୱଚି ୱୋ ଆଦେସୋ ହୋତି। ସ୍ୱସ୍ସ, ଅନ୍ୱେତି।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ। ତଯସ୍ସୁ, ସମେତାଯସ୍ମା।

୧୮। ଇଧ ଅହଂ ତୀଧ –

ଦୋ ଧସ୍ସ ଚ।

ସରେ ପରେ ଧସ୍ସ କ୍ୱଚି ଦୋ ହୋତି। ଦୀଘେ – ଇଦାହଂ। କ୍ୱଚୀତି କିଂ। ଇଧେୱ। ଚକାରେନ ବ୍ଯଞ୍ଜନେପି, ଇଧ ଭିକ୍ଖୱେ।

୧୯। ପତି ଅନ୍ତୁଂ, ୱୁତ୍ତି ଅସ୍ସେତୀହ –

ଇୱଣ୍ଣୋ ଯନ୍ନୱା।

ସରେ ପରେ ଇୱଣ୍ଣସ୍ସ ଯୋ ନୱା ହୋତି। କତ ଯକାରସ୍ସ ତିସ୍ସ ''ସବ୍ବୋ ଚନ୍ତୀ''ତି କ୍ୱଚି ଚାଦେସେ ''ପରଦ୍ୱେଭାୱୋ ଠାନେ''ତି ସରତୋ ପରବ୍ଯଞ୍ଜନସ୍ସ ଠାନାସନ୍ନୱସା ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ପଚ୍ଚନ୍ତଂ, ୱୁତ୍ଯସ୍ସ।

ନୱାତି କିଂ। ପଟଗ୍ଗି,

ଏତ୍ଥ ''କ୍ୱଚି ପଟି ପତିସ୍ସେ''ତି ପତିସ୍ସ ପଟି, ୱଣ୍ଣଗ୍ଗହଣଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ରସ୍ସଦୀଘ ସଙ୍ଗହଣତ୍ଥଂ।

୨୦। ଯଥା ଏୱେତୀହ –

ଏୱାଦିସ୍ସ ରି ପୁବ୍ବୋ ଚ ରସ୍ସୋ।

ସରତୋ ପରସ୍ସ ଏୱସ୍ସାଦିଏକାରୋ ରିତ୍ତଂ ନୱା ଯାତି। ପୁବ୍ବୋ ଚ ଠାନାସନ୍ନଂ ରସ୍ସଂ। ଯଥରିୱ। ଯଥେୱ।

୨୧। ନ ଇମସ୍ସ, ତି ଅଙ୍ଗିକଂ, ଲହୁ ଏସ୍ସତି, ଅଥ ଅତ୍ଥଂ, ଇତୋ ଆଯତି, ତସ୍ମା ଇହ, ସବ୍ଭି ଏୱ, ଛ ଅଭିଞ୍ଞା, ପୁଥ ଏୱ, ପା ଏୱତୀହ ୱା ଦ୍ୱେୱ –

ଯ ୱ ମ ଦ ନ ତ ର ଳଆ ଚାଗମା।

ସରେ ପରେ ଯାଦଯୋ ଆଗମା ୱା ହୋନ୍ତି, ଚକାରେନ ଗୋ ଚ। ନଯିମସ୍ସ, ତିୱଙ୍ଗିକଂ, ଲହୁମେସ୍ସତି, ଅତ୍ତଦତ୍ଥଂ, ଇତୋନାଯତି, ତସ୍ମାତିହ, ସବ୍ଭିରେୱ, ଛଳଅଭିଞ୍ଞା, ପୁଥଗେୱ, ''ରସ୍ସ''ନ୍ତି ବ୍ଯଞ୍ଜନେ ପରେ କ୍ୱଚି ରସ୍ସୋ। ପଗେୱ।

ୱାତି କିଂ। ଛ ଅଭିଞ୍ଞା, ପୁଥ ଏୱ, ପା ଏୱ।

ଏତ୍ଥ ''ସରେ କ୍ୱଚୀ''ତି ସରାନଂ ପକତି ହୋତି, ସସ୍ସରୂପମେୱ, ନ ୱିକାରୋତ୍ଯତ୍ଥୋ।

୨୨। ଅଭି ଉଗ୍ଗତୋତ୍ଯତ୍ର –

''ଅବ୍ଭୋ ଅଭୀ''ତି ଅଭିସ୍ସ ଅବ୍ଭୋ। ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗତୋ।

ସରସନ୍ଧି

ବ୍ଯଞ୍ଜନସନ୍ଧି

୨୩। ବ୍ଯଞ୍ଜନେତ୍ଵଧିକାରୋ। କ୍ଵଚୀତ୍ଵେୱ। ସୋ ଭିକ୍ଖୁ, କଚ୍ଚି ନୁ ତ୍ଵଂ, ଜାନେମ ତନ୍ତୀହ –

ଲୋପଞ୍ଚ ତତ୍ରାକାରୋ।

ବ୍ଯଞ୍ଜନେ ପରେ ସରାନଂ କ୍ଵଚି ଲୋପୋହୋତି, ତତ୍ର ଲୁତ୍ତେ ଠାନେ ଅକାରାଗମୋ, ଚକାରେନ ଓକାରୁକାରାପି। ସଭିକ୍ଖୁ କଚ୍ଚିନୋ ତ୍ଵଂ, ଜାନେମୁ ତଂ।

କ୍ଵଚୀତି କିଂ, ସୋମୁନି।

୨୪। ଉଘୋସୋ , ଆଖାତନ୍ତୀହ – ଦ୍ଵେଭାୱେ ଠାନେ ଇଚ୍ଚେୱ।

ୱଗ୍ଗେ ଘୋସାଘୋସାନଂ ତତିଯପଠମା।

ୱଗ୍ଗେ ଘୋସାଘୋସାନଂ ଚତୁତ୍ଥଦୁତିଯାନଂ ତଦ୍ଵଗ୍ଗେ ତତିଯପଠମା ହୋନ୍ତି ଯଥାସଙ୍ଖ୍ଯଂ ଯୁତ୍ତେ ଠାନେ, ଉଗ୍ଘୋସୋ, ରସ୍ସେ ଅକ୍ଖାତଂ।

୨୫। ପର ସହସ୍ସଂ, ଅତିପ୍ପଖୋତୀହ – ‘‘କ୍ଵଚି ଓ ବ୍ଯଞ୍ଜନେ’’ତି ଓକାରାଗମୋ। ପରୋସହସ୍ସଂ। ଗାଗମେ ଚ, ଅତିପ୍ପଗୋଖୋ।

୨୬। ଅୱ ନଦ୍ଧାତ୍ଵତ୍ର – ‘‘ଓ ଅୱସ୍ସେ’’ତି କ୍ଵଚି ଅୱସ୍ସ ଓ। ଓନଦ୍ଧା।

କ୍ଵଚୀତି କିଂ। ଅୱସୁସ୍ସତୁ।

ବ୍ଯଞ୍ଜନସନ୍ଧି।

ନିଗ୍ଗହୀତସନ୍ଧି

୨୭। ନିଗ୍ଗହୀତନ୍ତ୍ଵଧିକାରୋ । କିଂ କତୋ, ସଂ ଜାତୋ, ସଂ ଠିତୋ, ତଂ ଧନଂ, ତଂ ମିତ୍ତନ୍ତିହ –

ୱଗ୍ଗନ୍ତଂ ୱା ୱଗ୍ଗେ।

ୱଗ୍ଗବ୍ଯଞ୍ଜନେ ପରେ ବିନ୍ଦୁସ୍ସ ତଦ୍ଵଗ୍ଗନ୍ତୋ ୱା ହୋତି। କିଙ୍କତୋ, ସଞ୍ଜାତୋ, ସଣ୍ଠିତୋ, ତନ୍ଧନଂ, ତମ୍ମିତ୍ତଂ।

ୱାତି କିଂ। ନ ତଂ କମ୍ମଂ।

ୱାକାରେନେୱ ଲେ ଲୋ ଚ। ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗଂ।

୨୮। ୱାତ୍ଵଧିକାରୋ । ଏୱଂ ଅସ୍ସ, ଏତଂ ଅୱୋଚେତୀହ –

ମଦା ସରେ।

ସରେ ପରେ ବିନ୍ଦୁନୋ ମ ଦା ୱା ହୋନ୍ତି। ଏୱମସ୍ସ, ଏତଦୱୋଚ।

ୱାତି କିଂ। ମଂ ଅଜିନି।

୨୯। ତଂ ଏଓ, ତଂ ହୀତୀହ –

ଏହେଞ୍ଞଂ।

ଏକାରେ, ହେ ଚ ପରେ ବିନ୍ଦୁନୋ ଞୋ ୱା ହୋତି। ଦ୍ୱିତ୍ତେ – ତଞ୍ଞେଓ, ତମେଓ। ତଞ୍ହି, ତଂ ହି।

୩୦। ସଂଯୋଗୋତୀହ –

ସଯେ ଚ।

ଯକାରେ ପରେ ତେନ ସହ ବିନ୍ଦୁନୋ ଞୋ ୱା ହୋତି। ଦ୍ୱିତ୍ତେ – ସଞ୍ଞୋଗୋ, ସଂଯୋଗୋ।

୩୧। ଚକ୍ଖୁ ଅନିଚ୍ଚଂ, ଅୱ ସିରୋତୀହ - ଆଗମୋ, କ୍ୱଚିତ୍ତେୱ।

ନିଗ୍ଗହୀତଞ୍ଚ।

ସରେ, ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ୱା ପରେ କ୍ୱଚି ବିନ୍ଦ୍ୱାଗମୋ ହୋତି। ଚକ୍ଖୁଂଅନିଚ୍ଚଂ, ଅୱଂସିରୋ।

୩୨। ୱିଦୂନଂ ଅଗ୍ଗଂ, ତାସଂ ଅହଂତୀହ –

‘‘କ୍ୱଚି ଲୋପଂ’’ତି ସରେ ବିନ୍ଦୁଲୋପୋ, ୱିଦୂନଗ୍ଗଂ। ଦୀଘେତାସାହଂ।

୩୩। ବୁଦ୍ଧାନଂ ସାସନଂ, ସଂ ରାଗୋତୀହ –

‘‘ବ୍ୟଞ୍ଜନେ ଚେ’’ତି ବିନ୍ଦୁଲୋପୋ, ବୁଦ୍ଧାନସାସନଂ। ଦୀଘେସାରାଗୋ।

୩୪। ବୀଜଂ ଇୱେତୀହ –

ପରୋ ୱା ସରୋ।

ବିନ୍ଦୁତୋ ପରୋ ସରୋ ୱା ଲୁପ୍ପତେ, ବୀଜଂୱ।

୩୫। ଏୱଂ ଅସ୍ସେତୀହ –

ବ୍ୟଞ୍ଜନୋ ଚ ୱିସଞ୍ଞୋଗୋ।

ବିନ୍ଦୁତୋ ପରେ ସରେ ଲୁତ୍ତେ ସଂଯୋଗୋ ବ୍ୟଞ୍ଜନୋ ୱିନଟ୍ଠସଂଯୋଗୋ ହୋତୀତି ପୁବ୍ବସଲୋପୋ। ଏୱଂସ।

ନିଗ୍ଗହୀତସନ୍ଧି।

ୱୋମିସ୍ସକ ସନ୍ଧୀ

୩୬।ଅନୁପଦିଟ୍ଠାନଂ ୱୁତ୍ତଯୋଗତୋ।

ଇଧାନିଦ୍ଦିଟ୍ଠା ସନ୍ଧୟୋ ୱୁତ୍ତାନୁସାରେନ ଞେ ଯ୍ୟା, ଯଥା – ଯଦି ଏୱଂ, ବୋଧି ଅଙ୍ଗାତୀହ – ଯାଦେସେ ଇମିନା ସୁତ୍ତେନ ଦଯକାରସଂଯୋଗସ୍ସ ଜୋ, ଧଯକାରସଂଯୋଗସ୍ସ ଝୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତେ – ଯଜ୍ଜେୱଂ, ବୋଜ୍ଝଙ୍ଗା।

୩୭। ଅସଦିସସଂଯୋଗେ ଏକସରୂପତା ଚ।

ପରି ଏସନାତୀହ – ଯାଦେସେ ରକାରସ୍ସ ଯୋ, ପଯ୍ୟେସ ନା।

୩୮। ୱଣ୍ଣାନଂ ବହୁତ୍ତଂ, ୱିପରୀତତା ଚ।

ସରତି, ଇତି ଏୱ, ସା ଇତ୍ଥୀ, ବୁସଂ ଏୱ, ବହୁ ଆବାଧୋ, ଅଧି ଅଭୱି, ସୁଖଂ, ଦୁକ୍ଖଂ, ଜୀୱୋତୀହ –

ମାଗମୋ ସକାରେ ଅକାରସ୍ସ ଉ ଚ, ସୁମରତି।

ଇସ୍ସ ୱୋ, ଇତ୍ୱେୱ।

ପରଲୋପେ ଆକାରସ୍ସ ଓ, ସୋତ୍ଥୀ।

ମାଦେସେ , ପୁବ୍ବଦୀଘେ ଚ ଏକାରସ୍ସ ଇ। ବୁସାମିୱ।

ୱାଦେସେ ହୱକାରୱିପରିଯଯୋ। ବହ୍ୱାବାଧୋ।

ଅଧିସ୍ସ କ୍ୱଚି ଅଦ୍ଧୋ, ଦୀଘେ-ଅଦ୍ଧାଭୱି।

ବିନ୍ଦୁନୋ, ଓକାରସ୍ସ ଚ ଏ। ସୁଖେ, ଦୁକ୍ଖେ, ଜୀୱେ।

୩୯। ରଦାନଂ ଠଓ, ପଟିବୋଧୋ, ପରିଠଆହୋ।

୪୦। ସରେ, ବ୍ଯଞ୍ଜନେ ୱା ପରେ ବିନ୍ଦୁନୋ କ୍ୱଚି ମୋ। ମମ ଅଭାସି, ବୁଦ୍ଧମ ସରଣଂ, ପୁବ୍ବେ ମୋ ପରଂ ନ ନେତବ୍ବୋ ଅଯୁତ୍ତତ୍ତା।

୪୧। ବିନ୍ଦୁତୋ ପରସରାନ ମଞ୍ଜସ୍ସରତାପି।

ତଂ ଇମିନା, ଏୱଂ ଇମଂ, କିଂ ଅହଂ ତୀହ-ଇସ୍ସ ଅ। ତଦମିନା।

ଇସ୍ସ ଉ, ଅକାରସ୍ସ ଚ ଏ, ବିନ୍ଦୁଲୋପାଦୋ। ଏୱୁମଂ, କେହଂ।

୪୨। ୱାକ୍ଯସୁଖୁଚ୍ଚାରଣତ୍ଥଂ, ଛନ୍ଦହାନିହ୍ନଞ୍ଚ ୱଣ୍ଣଲୋପୋପି।

ପଟିସଙ୍ଖାଯ ଯୋନିସୋତୀହ – ପୁବ୍ବଯଲୋପୋ, ପଟିସଙ୍ଖାଯୋନିସୋ।

୪୩। ଅଲାବୂନିତ୍ଯାଦୋ ଅକାରଲୋପୋ। ଲାବୂନି ସୀଦନ୍ତି, ସିଲା ପ୍ଲୱନ୍ତି।

୪୪। ୱୁତ୍ତଭେଦାଯ ୱିକାରୋପି।

ଅକରମ୍ହସେ ତେତ୍ଯାଦୋ ସକାରେ ଗରୁନୋ ଏକାରସ୍ସ ଇମିନା ଲହୁଅକାରୋ, ଅକରମ୍ହସ ତେ କିଚ୍ଚଂ।

୪୫। ଅକ୍ଖରନିଯମୋ ଛନ୍ଦଂ, ଗରୁଲହୁନିଯମୋ ଭୱେ ୱୁତ୍ତି,

ଦୀଘୋ, ସଂଯୋଗାଦିପୁବ୍ବୋ ରସ୍ସୋ ଚ ଗରୁ, ଲହୁ ତୁ ରସ୍ସୋ। ଯଥା- ଆ, ଅସ୍ସ, ଅଂ, ଅ।

୪୬।

ଏୱମଞ୍ଞାପି ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, ସଂହିତା ତନ୍ତିୟା ହିତା;

ସଂହିତାତି ଚ ୱଣ୍ଣାନଂ, ସନ୍ନିଧବ୍ୟୱଧାନତୋ।

ୱୋମିସ୍ସକସନ୍ଧି।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୨। ନାମକଣ୍ଡ

ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗ

୪୭। ‘‘ଜିନଵଚନଯୁତ୍ତଂ ହୀ’’ତି ସଵ୍ଵତ୍ଥାଧିକାରୋ।

ଲିଙ୍ଗଞ୍ଚ ନିପଚ୍ଚତେ।

ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚଯଵିଭତ୍ତିଵଜ୍ଜିତମତ୍ଥଯୁତ୍ତଂ ସଦ୍ଦରୂପଂ ଲିଙ୍ଗଂ ନାମ, ଜିନଵଚନଯୋଗ୍ଗଂ ଲିଙ୍ଗଂ ଇଧ ଠପୀଯତି ନିପ୍ଫାଦୀଯତି ଚ।

୪୮। ବୁଦ୍ଧୈତି ଠିତେ –

ତତୋ ଚ ଵିଭତ୍ତିଯୋ।

ତସ୍ମା ଲିଙ୍ଗା ପରା ଵିଭତ୍ତିଯୋ ହୋନ୍ତି। ଚକାରେନ ତାସଂ ଏକଵଚନାଦିପଠମାଦିସଞ୍ଞା ଚ।

‘‘ସି ଯୋ ଅଂ ଯୋ ନା ହି ସ ନଂ ସ୍ମା ହି ସ ନଂ ସ୍ମିଂ ସୂ’’ ତି ଵିଭତ୍ତିଯୋ। ସି ଯୋ ଇତି ପଠମା, ଅଂ ଯୋ ଇତି ଦୁତିଯା, ନା ହି ଇତି ତତିଯା, ସ ନଂ ଇତି ଚତୁତ୍ଥୀ, ସ୍ମା ହି ଇତି ପଞ୍ଚମୀ, ସ ନଂ ଇତି ଛଟ୍ଠୀ, ସ୍ମିଂ ସୁ ଇତି ସତ୍ତମୀ।

ଲିଙ୍ଗତ୍ଥେ ପଠମା।

ଯୋ କମ୍ମକତ୍ତାଦିଵତ୍ତନ୍ତରମପ୍ପତ୍ତୋ ସସ୍ସରୂପଟ୍ଠୋ ସୁଦ୍ଧୋ, ସୋ ଲିଙ୍ଗତ୍ଥୋ ନାମ, ତସ୍ସାଭିଧାନମତ୍ତେ ପଠମାଵିଭତ୍ତି ହୋତି। ତସ୍ସାପନିଯମେ ଏକମ୍ହି ଵତ୍ତବ୍ବେ ଏକଵଚନଂ ସି, ଵୁଚ୍ଚତେ ନେନେତିଵଚନଂ, ଏକସ୍ସତ୍ଥସ୍ସ ଵଚନଂ ଏକଵଚନଂ। ଏଵଂ ବହୁଵଚନଂ।

ଅତୋତ୍ଵେଵ।

ସୋ।

ଅକାରନ୍ତା ପରସ୍ସ ସିସ୍ସ ଓ ହୋତି।

ସରଲୋପୋ ମାଦେସପ୍ପଚ୍ଚଯାଦିମ୍ହି ସରଲୋପେ ତୁ ପକତି।

ଅଂଆଦୀସୁ ପରେସୁ ସରସ୍ସ ଲୋପୋ ହୋତି, ତସ୍ମିଂ କତେ ତୁ କ୍ଵଚାଦିନା ଅସଵଣ୍ଣେ ପତ୍ତେ ପକତି ହୋତି।

ନଯେ ପରଂ ଯୁତ୍ତେ। ଏଵମୁପରି ସରଲୋପାଦି। ବୁଦ୍ଧୋ।

ବହୁମ୍ହି ଵତ୍ତବ୍ବେ ବହୁଵଚନଂ ଯୋ।

ଅତୋ ଵାତ୍ଵେଵ।

ସଵ୍ଵଯୋନୀନମାଏ।

ଅକାରନ୍ତା ପରେସଂ ପଠମଦୁତିଯାଯୋନୀନଂ ଯଥାସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଆଏ ଵା ହୋନ୍ତି। ବୁଦ୍ଧା।

ଵାତି କିଂ। ଅଗ୍ଗଯୋ।

୪୯। ଲିଙ୍ଗତ୍ଥେ ପଠମାଦ୍ୱେୱା।

ଆଲପନେ ଚ।

ଅଭିମୁଖୀକରଣମାଲପନଂ, ତଦଧିକେ ଲିଙ୍ଗତ୍ଥେ ପଠମା ହୋତି।

''ଆଲପନେ ସି ଗସଞ୍ଞୋ''ତି ସିସ୍ସ ଗସଞ୍ଞା। ଗେଇଦ୍ୱେୱ।

ଅକାରା ପିତାଦ୍ୟନ୍ତାନମା।

ଗେ ପରେ ଅକାରୋ ପିତୁସତ୍ଥୁଅତ୍ତରାଜାଦୀନମନ୍ତୋ ଚ ଆତ୍ତଂ ଯାତି।

''ଆକାରୋ ୱା''ତି ଗେ ପରେ ଆକାରସ୍ସ ରସ୍ସୋ ୱା।

ସେସତୋ ଲୋପଂ ଗସୀପି।

ସୋ ସିଂ ସ୍ମା ଚ ସଖାତୋ ଗସ୍ସେୱାତ୍ଥାଦିନିଦ୍ଦିଟ୍ଠେହଞ୍ଞେ ଅୱଣ୍ଣିୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣୋକାରନ୍ତା ସେସା, ତେହି ପରେ ଗସୀ ଲୁପ୍ପନ୍ତେ। ହେ - ବୁଦ୍ଧ, ବୁଦ୍ଧା। ଯୋ - ବୁଦ୍ଧା।

୫୦।କମ୍ମତ୍ଥେ ଦୁତିଯା।

ଯଂ କରୋତି, ତଂ କମ୍ମଂ ନାମ। ତତ୍ଥ ଦୁତିଯା ହୋତି। ଅଂବୁଦ୍ଧଂ। ଯୋସ୍ସ ଏ-ବୁଦ୍ଧେ।

୫୧। ତତିଯାଦ୍ୱେୱା।

କତ୍ତରି ଚ।

ଯୋ କରୋତି, ସ କତ୍ତା ନାମ। ତତ୍ଥ ତତିଯା ହୋତି। ନା।

ଅତୋ ନେନ।

ଅକାରା ପରୋ ନା ଏନଂ ଯାତି। ବୁଦ୍ଧେନ।

ହି।

ସୁହିସ୍ୱକାରୋ ଏ।

ସୁହିସୁ ପରେସ୍ୱକାରସ୍ସ ଏ ହୋତି।

ସ୍ମାହିସ୍ମିନ୍ନଂ ମ୍ହାଭିମ୍ହି ୱା।

ସବ୍ବସଦ୍ଦେହି ପରେସଂ ସ୍ମାହିସ୍ମିନ୍ନଂ ଯଥାସଙ୍ଖ୍ୟଂ ମ୍ହାଭିମ୍ହିଇଚ୍ଚେତେ ୱା ହୋନ୍ତି। ବୁଦ୍ଧେଭି, ବୁଦ୍ଧେହି।

୫୨।କରଣେ ତତିଯା।

ଯେନ ୱା କଯିରତେ, ତଂ କରଣଂ ନାମ। ତତ୍ଥ ତତିଯା ହୋତି। ସବ୍ବଂ କତ୍ତୁସମଂ।

୫୩।ସମ୍ପଦାନେ ଚତୁତ୍ଥୀ।

ଯସ୍ସ ଦାତୁକାମୋ ରୋଚତେ, ଧାରଯତେ ୱା, ତଂ ସମ୍ପଦାନଂ ନାମ। ତତ୍ଥ ଚତୁତ୍ଥୀ ହୋତି। ସ।

ଅତୋ ୱାତ୍ୱେୱ।

ଆଯ ଚତୁତ୍ଥେକୱଚନସ୍ସ ତୁ।

ଅକାରା ପରସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥେକୱଚନସ୍ସ ଆଯୋ ୱା ହୋତି। ବୁଦ୍ଧାଯ।

‘‘ସାଗମୋ ସେ’’ତି ସେ ସକାରାଗମୋ। ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ନଂ।

ଦୀଘନ୍ତ୍ୱେୱ।

ସୁନଂହିସୁ ଚ।

ସୁନଂହିସୁ ପରେସୁ ସରାଦୀନଂ ଦୀଘୋ ହୋତି। ଚସଦ୍ଦେନ କ୍ୱଚି ନ। ବୁଦ୍ଧାନଂ।

୫୪।ଅପାଦାନେ ପଞ୍ଚମୀ।

ଯସ୍ମାଦପେତି, ଭଯମାଦତ୍ତେ ୱା, ତଦପାଦାନଂ ନାମ, ତତ୍ଥ ପଞ୍ଚମୀ ହୋତି। ସ୍ମା।

ଅତୋ ଆଏତ୍ୱେୱ।

୫୫।ସ୍ମାସ୍ମିନ୍ନଂ ୱା।

ଅକାରା ପରେସଂ ସ୍ମାସ୍ମିନ୍ନଂ ଆଏ ୱା ହୋନ୍ତି। ବୁଦ୍ଧା, ବୁଦ୍ଧମ୍ହା, ବୁଦ୍ଧସ୍ମା। ବୁଦ୍ଧେଭି, ବୁଦ୍ଧେହି।

୫୬।ସାମିସ୍ମିଂ ଛଟ୍ଠୀ।

ଯସ୍ସ ୱା ପରିଗ୍ଗହୋ, ତଂ ସାମୀ ନାମ। ତତ୍ଥ ଛଟ୍ଠୀ ହୋତି। ବୁଦ୍ଧସ୍ସ। ବୁଦ୍ଧାନଂ।

୫୭।ଓକାସେ ସତ୍ତମୀ।

ଯୋଧାରୋ, ତମୋକାସଂ ନାମ। ତତ୍ଥ ସତ୍ତମୀ ହୋତି। ସ୍ମିଂ-ବୁଦ୍ଧେ, ବୁଦ୍ଧମ୍ହି, ବୁଦ୍ଧସ୍ମିଂ। ସୁ-ବୁଦ୍ଧେସୁ।

୫୮।

ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧ ସୁଖଂ ଦଦାତି ସରତୋ ବୁଦ୍ଧଂ ତତୋ ଦୁକ୍କରଂ,

କିଂ ବୁଦ୍ଧେନ ମହିଦ୍ଧଯୋପି ମୁନଯୋ ବୁଦ୍ଧେନ ଜାତାସୁଖୀ;

ବୁଦ୍ଧସ୍ସେୱ ମନଂ ଦଦେ ପଦମହଂ ବୁଦ୍ଧା ଲଭେଯ୍ୟାଚ୍ଚୁତଂ,

ବୁଦ୍ଧସ୍ମିଂ ନ କିଂ କରେ ଭୱଭୱେ ଭତ୍ତିତ୍ଥୁ ବୁଦ୍ଧେ ମମ।

୫୯। ଇତୋ ପରଂ ତତିଯାପଞ୍ଚମୀନଞ୍ଚ ଚତୁତ୍ଥୀଛଟ୍ଠୀନଞ୍ଚ ସରୂପତ୍ତା ପଞ୍ଚମୀଛଟ୍ଠିଯୋ ଭୀଯୋ ଉପେକ୍ଖନ୍ତେ।

୬୦। ଅତ୍ତ, ସି।

ବ୍ରହ୍ମତ୍ତସଖରାଜାଦିତୋ ଦ୍ୱେ।

ସ୍ମା ଚ।

ବ୍ରହ୍ମାଦିତୋ ସିସ୍ସ ଆ ହୋତି। ଅତ୍ତା।

‘‘ଯୋନମାନୋ’’ତି ବ୍ରହ୍ମାଦିତୋ ଯୋନଂ ଆନୋତ୍ତଂ। ଅତ୍ତାନୋ।

୬୧। ହେ - ଅତ୍ତ, ଅତ୍ତା। ଯୋ, ଅତ୍ତାନୋ।

୬୨। ‘‘ବ୍ରହ୍ମତ୍ତସଖରାଜାଦିତୋ ଅମାନ’’ନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମାଦିତୋ ଅଂୱଚନସ୍ସ ଆନଂ ୱା ହୋତି। ଅତ୍ତାନଂ, ଅତ୍ତଂ। ଅତ୍ତାନୋ।

୬୩। ଅତ୍ତେନ, ଅତ୍ତନା। ପକ୍ଖେ-ଜିନୱଚନାନୁରୋଧେନ ଏନାଭାୱୋ।

‘‘ଅତ୍ତାନ୍ତୋ ହିସ୍ମିମନତ୍ତଂ’’ତି ହିମ୍ହି ଅତ୍ତନ୍ତସ୍ସ ଅନୋ। ଅତ୍ତନେହି। ଏୱଂ କରଣେ।

୬୪। ‘‘ସସ୍ସ ନୋ’’ତି ନୋକାରୋ। ଅତ୍ତନୋ। ଅତ୍ତାନଂ।

୬୫। ଅମ୍ହତୁମ୍ହନ୍ତୁ ରାଜବ୍ରହ୍ମତ୍ତସଖ ସତ୍ଥୁପିତାଦୀହି ସ୍ମା ନାୱ।

ଅମ୍ହାଦିତୋ ସ୍ମା ନା ଇୱ ହୋତି। ଅତ୍ତନା।

୬୬। ‘‘ତତୋ ସ୍ମିନ୍ନୀ’’ତି ସ୍ମିନୋ ନି। ଅତ୍ତନି। ‘‘ଅନତ୍ତ’’ନ୍ତି ଭାୱନିଦ୍ଦେସେନ ସୁମ୍ହି ଚ ଅନୋ। ଅତ୍ତନେସୁ।

୬୭। ରାଜା ଅତ୍ତାୱ। ନା।

ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ରାଜସ୍ସେଦ୍ୱେ।

ନାମ୍ହି ରଞ୍ଞା ୱା।

ନାମ୍ହି ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ରାଜସଦ୍ଦସ୍ସ ରଞ୍ଞା ୱା ହୋତି। ରଞ୍ଞା, ରାଜେନ।

ରାଜସ୍ସ ରାଜୁ ସୁନଂହିସୁ ଚ।

ସୁନଂ ହିସୁ ପରେସୁ ରାଜସ୍ସ ରାଜୁ ହୋତି, ଚକାରେନ କ୍ୱଚି ନ।

‘‘ସୁନଂହିସୁ ଚେତି’’ ଦୀଘେ - ରାଜୂଭି, ରାଜୂହି, ରାଜେଭି, ରାଜେହି।

୬୮। ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସେତ୍ୟଧିକାରୋ।

‘‘ରାଜସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ରାଜିନୋ ସେ’’ତି ସେ ରଞ୍ଞୋ ରାଜିନୋ ହୋନ୍ତି। ରଞ୍ଞୋ, ରାଜିନୋ।

‘‘ରଞ୍ଞଂ ନମ୍ହି ୱା’’ତି ନମ୍ହି ରଞ୍ଞଂ ୱା। ରଞ୍ଞଂ, ରାଜୂନଂ, ରାଜାନଂ।

୬୯। ସ୍ମାସ୍ସନାତୁଲ୍ଲଭ୍ତା-ନାମ୍ହି ରଞ୍ଜ୍ଞା ୱା। ରଞ୍ଜ୍ଞା, ରାଜମ୍ହା, ରାଜସ୍ମା।

୭୦। ‘‘ସ୍ମିମ୍ହି ରଞ୍ଜ୍ଞେ ରାଜିନୀ’’ତି ସ୍ମିମ୍ହି ରଞ୍ଜ୍ଞେ ରାଜିନି ହୋନ୍ତି। ରଞ୍ଜ୍ଞେ, ରାଜିନି। ରାଜୂସୁ, ରାଜେସୁ।

୭୧। ଗୁଣୱନ୍ତୁ, ସି।

ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ନ୍ତୁସ୍ସେଦ୍ଧ୍ୱେୱା।

‘‘ଆ ସିମ୍ହୀ’’ତି ସିମ୍ହି ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ନ୍ତୁସ୍ସ ଆ। ଗୁଣୱା।

ଯୋମ୍ହି ପଠମେଦ୍ଧ୍ୱେୱା।

ନ୍ତୁସ୍ସ ନ୍ତୋ।

ପଠମେ ଯୋମ୍ହି ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ନ୍ତୁସ୍ସ ନ୍ତୋକାରୋ ହୋତି। ଗୁଣୱନ୍ତୋ।

ସୁନଂହିସୁ ଅତ୍ତଂଦ୍ଧ୍ୱେୱା।

ନ୍ତୁସ୍ସନ୍ତୋ ଯୋସୁ ଚ।

ସୁନଂହିସୁ, ଯୋସୁ, ଚକାରେନ ଅଞ୍ଜ୍ଞେସୁପି ପରେସୁ ନ୍ତୁସ୍ସନ୍ତୋ ଅତ୍ତଂ ଯାତି। ଗୁଣୱନ୍ତା।

୭୨। ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସେତ୍ତ୍ୱଧିକାରୋ । ଅଂଇଦ୍ଧ୍ୱେୱା।

ଅୱଣ୍ଣୋ ଚ ଗେ।

ଗେ ପରେ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ନ୍ତୁସ୍ସ ଅଂଅଆ ହୋନ୍ତି। ହେଗୁଣୱଂ,ଗୁଣୱ, ଗୁଣୱା। ଯୋ - ଗୁଣୱନ୍ତୋ, ଗୁଣୱନ୍ତା।

୭୩। ଅତ୍ତଂ – ଗୁଣୱନ୍ତଂ। ଗୁଣୱନ୍ତେ।

୭୪। ‘‘ତୋତିତା ସସ୍ମିଂ ନାସ୍ୱୀ’’ତି ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ନ୍ତୁସ୍ସ ନାମ୍ହି ତା, ସେ ତୋକାରୋ, ସ୍ମିମ୍ହି ତି ଚ ୱା। ଗୁଣୱତା, ଗୁଣୱନ୍ତେନ। ଗୁଣୱନ୍ତେଭି, ଗୁଣୱନ୍ତେହି।

୭୫। ଗୁଣୱତୋ, ଗୁଣୱନ୍ତସ୍ସ।

‘‘ନମ୍ହି ତଂ ୱା’’ତି ନମ୍ହି ନ୍ତୁସ୍ସ ତଂ ୱା। ଗୁଣୱତଂ, ଗୁଣୱନ୍ତାନଂ। ସ୍ମା ନାୱ।

୭୬। ଗୁଣୱତି, ଗୁଣୱନ୍ତେ, ଗୁଣୱନ୍ତମ୍ହି, ଗୁଣୱନ୍ତସ୍ମିଂ, ଗୁଣୱନ୍ତେସୁ।

୭୭। ଗଚ୍ଛନ୍ତ, ସି।

‘‘ସିମ୍ହି ଗଚ୍ଛନ୍ତାଦୀନଂ ନ୍ତସଦ୍ଦୋ ଅ’’ନ୍ତି ନ୍ତସଦ୍ଦସ୍ସ ଅଂୱା, ସିଲୋପୋ। ଗଚ୍ଛଂ, ସିସ୍ସ ଓ – ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ।

ଗଚ୍ଛନ୍ତାଦୀନଂ ନ୍ତସଦ୍ଦୋଦ୍ଧ୍ୱେୱା।

ସେସେସୁନ୍ତୁୱ।

ୱୁତ୍ତଂ ହିତ୍ୱା ସେସେସୁ ଗଚ୍ଛନ୍ତାଦୀନଂ ନ୍ତସଦ୍ଦୋ ନ୍ତୁ ଇୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଗଚ୍ଛନ୍ତୋ, ଗଚ୍ଛନ୍ତାଇଚ୍ଚାଦି।

ସେସଂ ଗୁଣୱନ୍ତୁସମଂ।

୭୮। ଗଚ୍ଛନ୍ତାଦଯୋ ନାମ ଅନ୍ତପ୍ପଚ୍ଚଯନ୍ତା।

୭୯। ଅଗ୍ଗି, ସିଲୋପୋ।

''ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣା ଝଲା''ତି ଇୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣାନଂ ଯଥାସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଝଲସଞ୍ଞା।

ଝଲତୋ ୱାଦ୍ୱେୱ।

ଘପତୋ ଚ ଯୋନଂ ଲୋପୋ।

ଘପଝଲତୋ ଯୋନଂ ଲୋପୋ ୱା ହୋତି।

ଯୋସୁ କତନିକାରଲୋପେସୁ ଦୀଘଂ।

କତୋ ନିକାରୋ ଲୋପୋ ଚ ଯେସଂ ତେସୁ ଯୋସୁ ସରାନଂ ଦୀଘୋ ହୋତି। ଅଗ୍ଗୀ। ପକ୍ଖେ-ଅଉନ୍ତେୱ।

ଯୋ ସ୍ୱକତରସ୍ସୋ ଝୋ।

ଯୋସୁ ଅକତରସ୍ସୋ ଝୋ ଅତ୍ତଂ ଯାତି। ଅଗ୍ଗଯୋ। ତଥାଲପନେ।

୮୦।ଅଂ ମୋ ନିଗ୍ଗହୀତଂ ଝଲପେହି।

ଝଲପତୋ ଅଂ ମୋ ଚ ବିନ୍ଦୁଂ ଯନ୍ତି। ଅଗ୍ଗିଂ। ଅଗ୍ଗୀ, ଅଗ୍ଗଯୋ।

୮୧। ଅଗ୍ଗିନା। ଦୀଘେ-ଅଗ୍ଗୀଭି, ଅଗ୍ଗୀହି।

୮୨। ''ଝଲତୋ ସସ୍ସ ନୋ ୱା''ତି ସସ୍ସ ନୋତ୍ତଂ ୱା। ଅଗ୍ଗିନୋ, ଅଗ୍ଗିସ୍ସ। ଅଗ୍ଗୀନଂ।

୮୩। ''ଝଲତୋ ଚେ''ତି ସ୍ମାସ୍ସ ନା। ଅଗ୍ଗିନା।

୮୪। ଅଗ୍ଗିମ୍ହି, ଅଗ୍ଗିସ୍ମିଂ। ଅଗ୍ଗୀସୁ।

୮୫। ଆଦି ଅଗ୍ଗୀୱ। ସ୍ମିଂନୋ ପନ ''ଆଦିତୋ ଓ ଚେ''ତି ଅଂ, ଓ ଚ ୱା। ଆଦି, ଆଦୋ, ଆଦିମ୍ହି, ଆଦିସ୍ମିଂ। ଆଦୀସୁ।

୮୬। ଦଣ୍ଡୀ , ସି।

''ଅଘୋ ରସ୍ସ''ମାଦିନା ରସ୍ସେ ସମ୍ପତ୍ତେ ''ନ ସିସ୍ମିମନପୁଂସକାନୀ''ତି ସିମ୍ହି ଅନପୁଂସକାନଂ ନ ରସ୍ସୋ। ସିଲୋପୋ, ଦଣ୍ଡୀ, ଯୋଲୋପେ – ଦଣ୍ଡୀ। ପକ୍ଖେ –

ଅଘୋ ରସ୍ସମେକୱଚନଯୋସ୍ୱପି ଚ।

ଏକୱଚନଯୋସୁ ଝଲପା ରସ୍ସଂ ଯନ୍ତି।

ଝତୋ କତରସ୍ମାଦ୍ଦେୱ।

ଯୋନଂ ନୋ।

କତସ୍ମା ଝତୋ ଯୋନଂ ନୋଊଂ ହୋତି। ଦଣ୍ଡିନୋ।

୮୭। ''ଝଲପା ରସ୍ସ''ନ୍ତି ଗେ ପରେ ଝଲପାନଂ ରସ୍ସୋ। ହେଦଣ୍ଡି। ଦଣ୍ଡୀ, ଦଣ୍ଡିନୋ।

୮୮। ୱା ଅଂଇଦ୍ଦେୱ।

''ନଂ ଝତୋ କତରସ୍ମା''ତି ଅଂଇଇସ୍ସ ନଂ ୱା। ଦଣ୍ଡିନଂ, ଦଣ୍ଡିଂ। ଦଣ୍ଡୀ, ଦଣ୍ଡିନୋ।

୮୯। ଦଣ୍ଡିନା। ଦଣ୍ଡୀଭି, ଦଣ୍ଡୀହି।

୯୦। ଦଣ୍ଡିନୋ, ଦଣ୍ଡିସ୍ସ। ଦଣ୍ଡୀନଂ।

୯୧। ଝତୋ କତରସ୍ମାଦ୍ଦେୱ।

''ସ୍ମିନ୍ନୀ''ତି ସ୍ମିନୋ ନି। ଦଣ୍ଡିନି। ଦଣ୍ଡୀସୁ।

୯୨। ଭିକ୍ଖୁ, ସିଲୋପୋ।

ୱା ଯୋନଂଦ୍ଦେୱ।

''ଲତୋ ୱୋ କାରୋ ଚେ''ତି ଲତୋ ଯୋନଂ ୱୋଊଂ ୱା।

ଅଊଂ ଅକତରସ୍ସୋଦ୍ଦେୱ।

ୱେୱୋସୁ ଲୋ ଚ।

ୱେୱୋସୁ ଅକତରସ୍ସୋ ଲୋ ଅଊଂ ଯାତି। ଭିକ୍ଖୱୋ, ପକ୍ଖେ – ଯୋଲୋପ ଦୀଘା। ଭିକ୍ଖୂ।

୯୩। ହେ-ଭିକ୍ଖୁ।

''ଅକତରସ୍ସା ଲତୋ ଯ୍ୱାଲପନସ୍ସ ୱେୱୋ''ତି ଆଲପନେ ଯୋସ୍ସ ୱେୱୋକାରା, ଅଊଂ। ଭିକ୍ଖୱେ, ଭିକ୍ଖୱୋ, ଭିକ୍ଖୂ।

୯୪। ଭିକ୍ଖୁଂ। ଭିକ୍ଖୱୋ, ଭିକ୍ଖୂ। ସେସଂ ଅଗ୍ଗୀୱ।

୯୫। ଏୱଂ ଜନ୍ତୁ। ଜନ୍ତୂ, ଜନ୍ତୱୋ।

''ଲତୋ ୱୋକାରୋ ଚେ''ତୀହ କାରଗ୍ଗହଣେନ ଯୋନଂ ନୋଊଂ, ଚକାରେନ କ୍ୱଚି ୱୋନୋନମଭାୱୋୱ ୱିସେସୋ। ଜନ୍ତୁନୋ, ଜନ୍ତୁଯୋ।

୯୬। ସତ୍ଥୁ, ସି।

''ସତ୍ଥୁପିତାଦୀନମା ସିସ୍ମିଂ ସିଲୋପୋ ଚେ''ତି ସତ୍ଥାଦ୍ୟନ୍ତସ୍ସ ଆ, ସିଲୋପୋ ଚ। ସତ୍ଥା।

ସତ୍ଥୁପିତାଦୀନନ୍ତ୍ୱଧିକାରୋ।

ଅଜ୍ଝତ୍ତେସ୍ୱାରଣ୍ଡଂ।

ସିତୋଜ୍ଝତ୍ତେସୁ ସତ୍ଥାଦ୍ଧନ୍ତସ୍ସ ଆରୋ ହୋତି।

ତତୋ ଯୋନମୋ ତୁ।

ତତୋ ଆରତୋ ଯୋନଂ ଓ ହୋତି। ସତ୍ଥାରୋ।

୯୭। ହେ-ସତ୍ଥ, ସତ୍ଥା। ସତ୍ଥାରୋ।

୯୮। ସତ୍ଥାରଂ। ସତ୍ଥାରେ, ସତ୍ଥାରୋ।

୯୯। ''ନା ଆ''ତି ଆରତୋ ନାସ୍ସ ଆ। ସତ୍ଥାରା। ସତ୍ଥାରେଭି, ସତ୍ଥାରେହି।

୧୦୦।ଉ ସସ୍ମିଂ ସଲୋପୋ ଚ।

ସେ ସତ୍ଥାଦ୍ଧନ୍ତସ୍ସ ଉ ହୋତି ସଲୋପୋ ଚ ୱା। ସତ୍ଥୁ, ସତ୍ଥୁନୋ, ସତ୍ଥୁସ୍ସ।

''ୱା ନମ୍ହି''ତି ନମ୍ହି ଆରୋ ୱା। ସତ୍ଥାରାନଂ।

''ସତ୍ଥୁନାତ୍ତଞ୍ଚ''ତି ନମ୍ହି ସତ୍ଥାଦ୍ଧନ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ତଂ ୱା। ଦୀଘେସତ୍ଥାନଂ।

୧୦୧। ''ତତୋ ସ୍ମିମୀ''ତି ଆରତୋ ସ୍ମିନୋ ଇ। ''ଆରୋ ରସ୍ସମୀକାରେ''ତି ଇମ୍ହି ଆରସ୍ସ ରସ୍ସୋ। ସତ୍ଥରି। ସତ୍ଥାରେସୁ। ଏୱଂ ନତ୍ତାଦି।

୧୦୨। ପିତା ସତ୍ଥେୱ। ''ପିତାଦୀନମସିମ୍ହି''ତି ସିତୋଜ୍ଝତ୍ତେସୁ ଆରସ୍ସ ରସ୍ସୋୱ ୱିସେସୋ। ପିତରୋ।

ନମ୍ହି – ପିତୂନନ୍ତିପି ହୋତି। ଏୱଂ ଭାତୁପ୍ପଭୁତଯୋ।

୧୦୩। ଅଭିଭୂ। ରସ୍ସେ-ଅଭିଭୁୱୋ। ଯୋଲୋପେଅଭିଭୂ। ସେସଂ ଭିକ୍ଖୁୱ, ରସ୍ସୋୱ ୱିସେସୋ।

୧୦୪। ଏୱଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୂ। ପୁବ୍ବେୱ ଯୋନଂ ନୋକାରୋ ଚ। ସବ୍ବଞ୍ଞୁନୋ, ସବ୍ବଞ୍ଞୂ।

୧୦୫। ଗୋ।

ଗାୱୈଦ୍ଧେୱ।

''ଯୋସୁ ଚେ''ତି ଗୋସଦ୍ଦୋକାରସ୍ସ ଆୱୋ, ''ତତୋ ଯୋନମୋ ତୁ''ତୀହ ତୁସଦ୍ଦେନ ଯୋନଂ ଓ। ଗାୱୋ। ତଥାଲପନେ।

୧୦୬।ଅୱମ୍ହି ଚ।

ଅମ୍ହି ପରେ ଗୋସଦ୍ଦୋକାରସ୍ସ ଆୱଅୱା ହୋନ୍ତି, ଚସଦ୍ଦେନ ହିନଂୱଜ୍ଜିତେସୁ ସେସେସୁପି।

୧୦୭। ''ଆୱସ୍ସୁ ୱା''ତି ଅମ୍ହି ଆୱନ୍ତସ୍ସ ଉତ୍ତଂ ୱା, ଗାହ୍ୱଂ, ଗାୱଂ, ଗୱଂ। ଯୋ-ଗାୱୋ। ଗାୱେନ, ଗୱେନ। ଗୋଭି, ଗୋହି।

୧୦୮। ''ଗାୱ ସେ''ତି ସେ ଓସ୍ସ ଆୱୋ। ଗାୱସ୍ସ, ଗୱସ୍ସ। ''ତତୋ ନ''ମାଦୋ ଚକାରେନ ନଂଇଚ୍ଛସ୍ସ ଅଂ, ଓସ୍ସ ଅୱୋ ଚ। ଗୱଂ।

୧୦୯। ‘‘ସୁହିନାସୁ ଚେ’’ତୀହ ଚକାରେନ ଗୋସ୍ସ ଗୁ ଚ। ଦ୍ୱିତ୍ତେ-ଗୁନ୍ନଂ, ଗୋନଂ। ଗାୱା, ଗୱା, ଗାୱମ୍ହା, ଗୱମ୍ହା, ଗାୱସ୍ମା, ଗୱସ୍ମା। ଗୋଭି, ଗୋହି।

୧୧୦। ଗାୱେ, ଗୱେ, ଗାୱମ୍ହି, ଗୱମ୍ହି, ଗାୱସ୍ମିଂ, ଗୱସ୍ମିଂ। ଗାୱେସୁ, ଗୱେସୁ, ଗୋସୁ।

ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗ।

ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗ

୧୧୧। କଞ୍ଞା । ସିଲୋପୋ।

‘‘ଆ ଘୋ’’ତି ଇତ୍ଥିଯଂ ଆକାରସ୍ସ ଘସଞ୍ଞା। ଯୋ ଲୋପେ – କଞ୍ଞା। ପକ୍ଖେ – କଞ୍ଞାଯୋ।

୧୧୨। ‘‘ଘତେ ଚେ’’ତି ଗସ୍ସ ଏ। ହେ-କଞ୍ଞେ। କଞ୍ଞା, କଞ୍ଞାଯୋ।

୧୧୩। କଞ୍ଞଂ। କଞ୍ଞା, କଞ୍ଞାଯୋ।

୧୧୪। ଆଯ ଏକୱଚନସ୍ସେଦ୍ୱେୱ।

‘‘ଘତୋ ନାଦୀନ’’ନ୍ତି ନାଦେକୱଚନାନମାଯୋ। କଞ୍ଞାଯ। କଞ୍ଞାଭି, କଞ୍ଞାହି।

୧୧୫। କଞ୍ଞାଯ। କଞ୍ଞାନଂ।

୧୧୬।ଘପତୋ ସ୍ମିଂ ଯଂ ୱା।

ଘପେହି ସ୍ମିନୋ ଯଂ ୱା ହୋତି। କଞ୍ଞାଯଂ, କଞ୍ଞାଯ। କଞ୍ଞାସୁ।

୧୧୭। ରତ୍ତି , ସିଲୋପୋ।

‘‘ତେ ଇତ୍ଥିଖ୍ୟା ପୋ’’ତି ଇତ୍ଥିଯମିୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣାନଂ ପସଞ୍ଞା। ଯୋଲୋପଦୀଘା। ରତ୍ତୀ। ପକ୍ଖେ – ରତ୍ତିଯୋ। ତଥାଲପନେ।

୧୧୮। ରତ୍ତିଂ, ରତ୍ତୀ। ରତ୍ତିଯୋ।

୧୧୯। ଏକୱଚନସ୍ସ ନାଦୀନନ୍ତ୍ୱେୱ।

‘‘ପତୋ ଯା’’ତି ନାଦେକୱଚନାନଂ ଯା। ରତ୍ତିଯା। ରତ୍ତୀଭି, ରତ୍ତୀହି।

୧୨୦। ରତ୍ତିଯା। ରତ୍ତୀନଂ।

୧୨୧। ରତ୍ତିଯଂ, ରତ୍ତିଯା। ରତ୍ତୀସୁ।

୧୨୨। ନଦୀ । ସେସଂ ରତ୍ତୀୱ। ଅଘତ୍ତା ରସ୍ସୋୱ ୱିସେସୋ।

୧୨୩। ଯାଗୁ ରତ୍ତୀୱ।

୧୨୪। ମାତୁ, ଧୀତୁ, ଦୁହିତ୍ୱାଦଯୋ ପିତେୱ।

୧୨୫। ଜମ୍ବୂ ନଦୀୱ।

କଞ୍ଚେତି ଠିତେ –

ଇତ୍ଥିୟମତୋ ଆପଚ୍ଚୟୋ।

ଇତ୍ଥିୟଂ ୱତ୍ତମାନା ଅକାରନ୍ତତୋ ଆପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି। ସରଲୋପପକଲ୍ଲାଦି। କଞ୍ଞା।

''ଧାତୁପ୍ପଚ୍ଚୟୱିଭତ୍ତି ୱଜ୍ଜିତମତ୍ଥୱଂ ଲିଙ୍ଗ''ନ୍ତି ୱଚନତୋ ପଚ୍ଚୟନ୍ତସ୍ସାଲିଙ୍ଗତ୍ତା ତଦ୍ଧିତାଦିସୁତ୍ତେ ଚକାରେନ ନାମମିୱ କତେ – ସ୍ୟାଦି। ଏୱଂ ଈଇନୀସୁ।

ଏୱଂ ଅଜା, ଏଳଅକା, କୋକିଲା, ଅସ୍ସା, ମୂସିକା, ବଲାକା, ମନ୍ଦା, ଜରାଇଚ୍ଚାଦି।

୧୨୬। ଇତ୍ଥିୟନ୍ତ୍ୱଧିକାରୋ।

ନଦାଦିତୋ ୱା ଈ।

ଇତ୍ଥିୟଂ ନଦାଦିତୋ ୱା ଅନଦାଦିତୋ ୱା ଈ ହୋତି। ନଦୀ, ନଗରୀ, କୁମାରୀ, ବ୍ରାହ୍ମଣୀ, ତରୁଣୀ, କୁକ୍କୁଟୀ, ଇତ୍ଥୀ ଇଚ୍ଚାଦି।

''ମାତୁଲାଦୀନମାନତ୍ତମୀକାରେ''ତି ଈମ୍ହି ମାତୁଲାଦ୍ୟନ୍ତସ୍ସ ଆନୋ। ମାତୁଲାନୀତ୍ୟାଦି।

ଅନଦାଦିତୋ ୱା ଈ। ସଖୀ, ହତ୍ଥୀ।

ଭୱତୋ ଭୋତୋ।

ଈମ୍ହି ଭୱନ୍ତସ୍ସ ଭୋତୋ ହୋତି। ଭୋତୀ।

୧୨୭। ''ଣ ୱ ଣିକଣେୟ୍ୟ ଣନ୍ତୂହୀ''ତି ଈ। ମାନୱୀ, ନାୱିକୀ, ୱେନତେୟ୍ୟୀ, ଗୋତମୀ।

୧୨୮। ''ନ୍ତୁସ୍ସ ତମୀକାରେ''ତି ନ୍ତୁସ୍ସ ତୋ ୱା। ଗୁଣୱତୀ, ଗୁଣୱନ୍ତୀ। ଧିତିମତୀ, ଧିତିମନ୍ତୀ।

ନ୍ତସ୍ସ ନ୍ତୁବ୍ବପଦେସୋ। ମହତୀ, ମହନ୍ତୀ।

୧୨୯।ପତିଭିକ୍ଖୁରାଜୀକାରନ୍ତେହି ଇନୀ।

ପତ୍ୟାଦୀହି ଈକାରନ୍ତେହି ଚ ଇତ୍ଥିୟଂ ଇନୀ ହୋତି।

''ପତିସ୍ସିନୀମ୍ହୀ''ତି ପତ୍ୟନ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ତେ ସରଲୋପାଦୋ ତୁକାରେନ ଲୋପାଭାୱୋ। ''ୱା ପରୋ ଅସରୂପା''ତି ଇଲୋପୋ, ଦୀଘୋ ଚ। ଗହପତାନୀ, ଭିକ୍ଖୁନୀ, ରାଜିନୀ, ମେଧାୱିନୀ, ତପସ୍ସିନୀ, ଧମ୍ମଚାରିଣୀ, ଭୟଦସ୍ସାୱିନୀ, ଭୁତ୍ତାୱିନୀତ୍ୟାଦି।

ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗଂ।

ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗ

୧୩୦। ଚିତ୍ତ , ସି।

ନପୁଂସକେହି ଅତୋ ନିଚ୍ଚନ୍ତେୱ।

ସିଂ।

ଅକାରନ୍ତେତି ନପୁଂସକେହି ସିସ୍ସ ନିଚଂ ଅଂ ହୋତି। ଚିତ୍ତଂ।

ଯୋନଂ ନି ନପୁଂସକେହିତ୍ୱେୱ।

ଅତୋ ନିଚ୍ଚଂ।

ଅକାରନ୍ତେହି ନ ପୁଂସକେହି ଯୋନଂ ନିଚ୍ଚଂ ନି ହୋତି, ନିସ୍ସ ଆ। ଚିତ୍ତା। ପକ୍ଖେ – ଯୋସ୍ୱାଦିନା ଦୀଘେ – ଚିତ୍ତାନି।

୧୩୧। ଗଲୋପେ – ହେ – ଚିତ୍ତ। ଚିତ୍ତା, ଚିତ୍ତାନି।

୧୩୨। ଚିତ୍ତଂ । ନିସ୍ସ ଏ – ଚିତ୍ତେ, ଚିତ୍ତାନି। ସେସଂ ବୁଦ୍ଧୋୱ।

୧୩୩। ମନ, ସି, ମନଂ।

ନା ୱାତ୍ୱେୱ।

୧୩୪।ମନୋଗଣାଦିତୋ ସ୍ମିନ୍ନାନମିଆ।

ମନାଦିତୋ ସ୍ମିନ୍ନାନଂ ଇଆ ୱା ହୋନ୍ତି।

ସ ସରେ ୱାଗମୋ।

ୱିଭତ୍ତ୍ୱାଦେସେ ସରେ ପରେ ମନାଦିତୋ ସାଗମୋ ୱା ହୋତି। ମନସା।

୧୩୫।ସସ୍ସ ଚୋ

ମନାଦିତୋ ସସ୍ସ ଓ ହୋତି, ଚସଦ୍ଦେନ ସ୍ମାସ୍ସ ଆ ଚ। ମନସୋ, ମନସା।

୧୩୬। ମନସି । ସେସଂ ଚିତ୍ତଂୱ।

୧୩୭।

ମନଂ ସିରଂ ଉରଂ ତେଜଂ, ରଜଂ ଓଜଂ ୱଯଂ ପଯଂ;

ଯସଂ ତପଂ ୱଚଂ ଚେତଂ, ଏୱମାଦି ମନୋଗଣୋ।

୧୩୮। ଗୁଣୱନ୍ତୁ , ସି।

‘‘ଅଂ ନପୁଂସକେ’’ତି ସିମ୍ହି ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ନ୍ତୁସ୍ସ ଅଂ। ଗୁଣୱଂ। ନ୍ତୁସ୍ସ ତ୍ତେ – ଗୁଣୱନ୍ତାନି।

୧୩୯। ଯୋତୋଞ୍ଞଂ ପୁମେୱ। ଏୱଂ ଗଚ୍ଛଂ।

୧୪୦। ଅଗ୍ଗି।

ୱାତ୍ୱେୱ।

‘‘ଯୋନନ୍ନି ନପୁଂସକେହୀ’’ତି ଯୋନଂ ନି ୱା। ଅଟ୍ଠୀନି। ଝତ୍ତା ଯୋଲୋପେ – ଅଟ୍ଠୀ। ତଥାଲପନେ।

୧୪୧। ଅଟ୍ଠିଂ, ଅଟ୍ଠୀନି, ଅଟ୍ଠୀ। ସେସଂ ଅଗ୍ଗୀୱ।

୧୪୨। ଦଣ୍ଡୀ, ସି।

ଅଘତ୍ତା ରସ୍ସୋ, ଦଣ୍ଡି। ଯୋତୋଞ୍ଝଂ ପୁମେୱ।

୧୪୩। ଆୟୁ ଅଟ୍ଠୀୱ।

ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗା।

ପୁମିତ୍ଥିଲିଙ୍ଗ

୧୪୪। ପୁମିତ୍ଥିଲିଙ୍ଗା – ଘଟ, କଟ, ଯଟ୍ଠି, ମୁଟ୍ଠି, ସିନ୍ଧୁ, ରେଣୁପ୍ପଭୁତଯୋ ଦ୍ୱିପଦ ଚତୁପ୍ପଦ ଜାତିୱାଚିନୋ ଚ।

ଯଥା – ଘଟୋ, ଈପଚ୍ଚଯେ-ଘଟୀ। ଏସୋ ଯଟ୍ଠି, ଏସା ଯଟ୍ଠିଚ୍ଚାଦି।

ଦ୍ୱିପଦଜାତିୱାଚିନୋ ଯଥା – ଖତ୍ତିଯୋ। ଆପଚ୍ଚଯେ- ଖତ୍ତିଯା, ସମଣୋ, ଈମ୍ହି-ସମଣୀଇଚ୍ଚାଦି।

ଚତୁପ୍ପଦଜାତିୱାଚିନୋ ଯଥା – ଗଜୋ, ଆ-ଗଜା, ବ୍ଯଗ୍ଘୋ, ଈମ୍ହି - ବ୍ଯଗ୍ଘୀଇଚ୍ଚାଦି।

ପୁମନପୁଂସକଲିଙ୍ଗ

୧୪୫। ପୁମନପୁଂସକଲିଙ୍ଗା – ଧମ୍ମ, କମ୍ମ, ବ୍ରହ୍ମ, କୁସୁମ ସଙ୍ଗମ, ପଦୁମ, ଅସ୍ସମ, ୱିହାର, ସରୀର, ସୁୱଣ୍ଣ, ୱଣ୍ଣ, କହାପଣ, ଭୱନ, ଭୁୱନ, ଯୋବ୍ବନ, ଭୁସନ, ଆସନ, ସଯନ, ଓଦନ, ଆକାସ, ଉପୱାସ, ମାସ, ଦିୱସ, ରସ, ଥଲ, ଫଲ, ରଟ୍ଠ ଅମ୍ବୁ, ମଧ୍ୱାଦଯୋ।

ଇତ୍ଥିନପୁଂସକଲିଙ୍ଗ

୧୪୬। ଇତ୍ଥିନପୁଂସକଲିଙ୍ଗା – ନଗର, ଅଚ୍ଛିପ୍ପମୁଖା।

ସବ୍ବଲିଙ୍ଗ

୧୪୭। ସବ୍ବଲିଙ୍ଗା – ତଟ ପୁଟ ପତ୍ତ ମଣ୍ଡଲ କଲସା ଦଯୋ, ନାମୀକତା, ସବ୍ବନାମାନି ଚ। ଯଥା – ତଟୋ, ଈମ୍ହି – ତଟୀ, ତଟମିଚ୍ଚାଦି।

ନାମୀକତା ଯଥା – ଦେୱଦତ୍ତୋ, ଆ – ଦେୱଦତ୍ତା ଦେୱଦତ୍ତମିଚ୍ଚାଦି।

ସବ୍ବନାମ

୧୪୮। ସବ୍ବ , କତର, କତମ, ଉଭଯ, ଇତର, ଅଞ୍ଞ, ଅଞ୍ଞତର, ଅଞ୍ଞତମ, ପୁବ୍ବ, ପର, ଅପର, ଦକ୍ଖିଣ, ଉତ୍ତର, ଏକ, ଯ, ତ, ଏତ, ଇମ, ଅମୁ, କିଂ, ତୁମ୍ହ, ଅମ୍ହ-ଇତି ସବ୍ବନାମାନି।

ସବ୍ବୋ ବୁଦ୍ଧୋୱ। ଅଯଂ ୱିସେସୋ।

ଯୋଦ୍ୱେୱ।

ସବ୍ବନାମକାରତେ ପଠମୋ।

ସଵାଦୀନମକାରତୋ ପରୋ ପଠମୋ ଯୋ ଏତ୍ତଂ ଯାତି ସବ୍ବେ।

‘‘ତଯୋ ନେଓ୍ବ ଚ ସବ୍ବନାମେହୀ’’ତି ନିସେଧା ସସ୍ମାସ୍ମିନ୍ନଂ ଆଯ ଆ ଏ ନ ହୋନ୍ତି। ସବ୍ବସ୍ସ।

ସବ୍ବତୋ ନଂ ସଂସାନଂ।

ସଵାଦିତୋ ନଂଇଚ୍ଚସ୍ସ ସଂସାନଂ ହୋନ୍ତି।

ଅକାରୋ ଏଇଓ୍ବେଓ୍ବ।

ସବ୍ବନାମାନଂ ନମ୍ହି ଚ।

ନମ୍ହି ସଵାଦୀନମକାରସ୍ସ ଏ ହୋତି। ସବ୍ବେସଂ, ସବ୍ବେସାନଂ।

୧୪୯। ଇତ୍ଥିଯଂ ଆ, ସଵା କଞ୍ଞାଓ୍ବ। ଅଯଂ ଓ୍ବିସେସୋ। ଓ୍ବାଓ୍ବେଓ୍ବ।

ଘପତୋ ସ୍ମିଂସାନଂ ସଂସା।

ଘପସଞ୍ଞାତୋ ସଵାଦିତୋ ସ୍ମିଂସାନଂ ସଂସା ଓ୍ବା ହୋନ୍ତି।

‘‘ସଂସାସ୍ବେକଓ୍ବଚନେସୁ ଚେ’’ତି ସାଗମୋ।

ଘୋ ରସ୍ସଂ।

ଏକଓ୍ବଚନସଂସାସୁ ଘୋ ରସ୍ସଂ ଯାତି। ସବ୍ବସ୍ସା, ସଵାଯ। ସଵାସଂ, ସଵାସାନଂ। ସବ୍ବସ୍ସଂ, ସଵାଯଂ। ସଵାସୁ।

ନେତାହି ସ୍ମିମାଯଯା।

ଘପଞ୍ଞାହି ସଵାଦୀହି ସ୍ମିନୋ ଆଯ ଯା ନ ହୋନ୍ତି।

୧୫୦। ନପୁଂସକେ – ସବ୍ବଂ। ସଵାନି। ଏଓ୍ବଂ ଦୁତିଯା।

ସଵାଦଯୋ ନପୁଂସକେ ତତିଯାଦୀସୁ ସକସକପୁମସମା। ଏଓ୍ବଂ ଯ - ସଦ୍ଦନ୍ତା।

୧୫୧। ପୁବ୍ବପରାପରେହି ତୁ ସ୍ମିନୋ ‘‘ଯଦନୁପପନ୍ନା ନିପାତନା ସିଜ୍ଝନ୍ତୀ’’ତି ଅନିଚ୍ଛିଯଂ ଏ ଓ୍ବା। ପୁବ୍ବେ, ପୁବ୍ବସ୍ମିଂଇଚ୍ଚାଦି।

ଏକସଦ୍ଦୋ ସଙ୍ଖ୍ୟାତୁଲ୍ଲଞ୍ଞାସହାଯଓ୍ବୋ। ଯଦା ସଙ୍ଖ୍ୟଓ୍ବୋ, ତଦେକଓ୍ବଚନୋ, ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ସବ୍ବଓ୍ବଚନୋ ଚ।

ଯାଦୀନମାଲପନଂ ନତ୍ଥି।

୧୫୨। ତ, ସି।

ସିମ୍ହି ସଂ ଅନପୁଂସକସ୍ସେଓ୍ବେଓ୍ବ।

ଏତତେସଂ ତୋ।

ସିମ୍ହି ଅନପୁଂସକାନଂ ଏତତେଁଛେତେସଂ ତକାରସ୍ସ ସ ହୋତି। ସୋ।

ତସ୍ସ ୱା ନତ୍ତଂ ସବ୍ବତ୍ଥ।

ତିଲିଙ୍ଗେସୁ ସବ୍ବାଦୀନଂ ତକାରସ୍ସ ନୋ ୱା ହୋତି। ନେ, ତେ। ସେସଂ ସବ୍ବସମଂ, ନତ୍ତଂୱ ୱିସେସୋ।

୧୫୩। ଇତ୍ଥିଯଂ – ସା, ନା, ନାଯୋ, ତା, ତାଯୋଇଚ୍ଚାଦି।

ୱାଦ୍ୱେତ୍ତ।

ତତୋ ସସ୍ସ ସ୍ସାଯ।

ତାଏତାଇମାହି ସସ୍ସ ସ୍ସାଯୋ ୱା ହୋତି।

ସଂସାସ୍ୱେକୱଚନେସୁ ଇଇଦ୍ୱେତ୍ତ।

ତସ୍ସା ୱା।

ଏକୱଚନସଂସାସୁ ତାସଦ୍ଦସ୍ସ ଆ ଇତ୍ତଂ ୱା ଯାତି। ତିସ୍ସାଯ, ତିସ୍ସା, ତସ୍ସା, ତାଯ। ତାସଂ, ତାସାନଂ। ତିସ୍ସଂ, ତସ୍ସଂ, ତାଯଂ। ତାସୁ।

୧୫୪। ନପୁଂସକେ – ତଂଇଚ୍ଚାଦି।

୧୫୫। ଏସୋ। ସେସଂ ସବ୍ବସମଂ।

୧୫୬। ଇତ୍ଥିଯଂ – ଏସା।

ସଂସାସ୍ୱେକୱଚନେସ୍ୱେଦ୍ୱେତ୍ତ।

ଏତିମାସମି।

ଏକୱଚନସଂସାସୁ ଏତାଇମାନମନ୍ତସ୍ସ ଇ ହୋତି। ଏତିସ୍ସାଯ, ଏତିସା, ଏତାଯ। ଏତାସଂ, ଏତାସାନଂ। ଏତିସ୍ସଂ, ଏତସ୍ସଂ, ଏତାଯଂ। ଏତାସୁ। ସେସଂ ସବ୍ବାୱ।

୧୫୭। ନପୁଂସକେ – ଏତଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

୧୫୮। ଇମ, ସି।

''ଅନପୁଂସକସ୍ସାଯଂ ସିମ୍ହୀ''ତି ଇମସ୍ସ ଅଯଂ। ସିଲୋପୋ। ଅଯଂ, ଇମେ। ଇମଂ, ଇମେ।

''ଅନିମି ନାମ୍ହି ଚେ''ତି ଇମସ୍ସ ଅନୋ, ଇମି ଚ। ଅନେନ, ଇମିନା।

''ସବ୍ବସ୍ସିମସ୍ସେ ୱା''ତି ସୁନଂହିସୁ ଏୱା। ଏହି, ଇମେହି। ୱା ସ୍ମାସସ୍ମିଂସଂସାସ୍ୱତ୍ତନ୍ତେୱ।

ଇମସଦ୍ଦସ୍ସ ଚ।

ସସ୍ମାସ୍ମିଂସଂସାସୁ ଇମସ୍ସ ଅତ୍ତଂ ୱା ହୋତି। ଅସ୍ସ, ଇମସ୍ସ। ଏସଂ, ଏସାନଂ, ଇମେସଂ, ଇମେସାନଂ। ଅସ୍ମା, ଇମମ୍ହା, ଇମସ୍ମା। ଏହି, ଇମେହି। ଅସ୍ମିଂ, ଇମମ୍ହି, ଇମସ୍ମିଂ। ଏସୁ, ଇମେସୁ।

ଅଉପକ୍କେ – ‘‘ନ ତିମେହି କତାକାରେହୀ’’ତି ସ୍ମାସ୍ମିନ୍ନଂ ମ୍ହାମ୍ହି ନ ସିଜ୍ଝନ୍ତେ।

୧୫୯। ଇତ୍ଥିୟଂ – ଅଯଂ। ସେସଂ ଏତାଓ, ସଂସାସ୍ୱତ୍ତଂଓ ୱିସେସୋ।

୧୬୦। ନପୁଂସକେ – ସତ୍ତିଭତ୍ତିସ୍ସ ୱାଦ୍ଧେଓ।

‘‘ଇମସ୍ସିଦମଂସିସୁ ନପୁଂସକେ’’ତି ଇମସ୍ସ ଇଦଂ ୱା। ଇଦଂ, ଇମଂ ଇମେ, ଇମାନି। ଏୱଂ ଦୁତିଯା।

୧୬୧। ଅମୁ, ସି।

ୱା ଅନପୁଂସକସ୍ସ ସିମ୍ହିଦ୍ଧେଓ।

‘‘ଅମୁସ୍ସ ମୋ ସଂ’’ତି ମସ୍ସ ସୋ ୱା, ସିଲୋପୋ। ଅସୁ।

‘‘ସବ୍ବତୋ କୋ’’ତି ସବ୍ବନାମତୋ କାଗମୋ। ‘‘ସୋ’’ତି ଓ, ଅମୁକୋ, ପକ୍କେ – ଅମୁ। ଅମୂ, ଅମୁଯୋ।

ପୁବ୍ବେଓ ଯୋନଂ ୱୋକାରୋ ନ। ଅମୁଂ। ଅମୂ, ଅମୁଯୋ। ସେସଂ ଭିକ୍ଖୁଓ ସବ୍ବାଦିକାରିଯାଞ୍ଚତ୍ର।

୧୬୨। ଇତ୍ଥିୟଂ – ଅସୁ। ସେସଂ ଯାଗୁସମଂ। ୱିସେସୋଯଂ – ଅମୁସ୍ସା, ଅମୁଯା। ଅମୂସଂ, ଅମୂସାନଂ। ଅମୁସ୍ସଂ, ଅମୁଯଂ। ଅମୂସୁ।

୧୬୩। ନପୁଂସକେ – ସତ୍ତିଭତ୍ତିସ୍ସ ଅଂସିସୁ ନପୁଂସକେଦ୍ଧେଓ।

‘‘ଅମୁସ୍ସାଦୁଂ’’ତି ଅଦୁଂ। ଅଦୁଂ। ଅମୂ, ଅମୂନି। ଏୱଂ ଦୁତିଯା।

୧୬୪। ‘‘ସେସେସୁ ଚେ’’ତି ସବ୍ବତ୍ଥ କିସ୍ସ କୋ। କୋ, କା, କଂ ଇଚ୍ଚାଦି। ଲିଙ୍ଗତ୍ତଯେ ସବ୍ବସମୋ।

୧୬୫। ତୁମ୍ହ, ସି, ଅମ୍ହ, ସି।

ସତ୍ତିଭତ୍ତିସ୍ସ ତୁମ୍ହାମ୍ହାନନ୍ତ୍ୱଧିକାରୋ।

ତ୍ୱମହଂ ସିମ୍ହି ଚ।

ସିମ୍ହି ସତ୍ତିଭତ୍ତୀନଂ ତୁମ୍ହାମ୍ହାନଂ ତ୍ୱଂ ଅହଂ ହୋନ୍ତି। ଚସଦ୍ଦେନ ତୁମ୍ହସ୍ସ ତୁୱଂ ଚ। ତ୍ୱଂ, ତୁୱଂ, ଅହଂ। ଯୋ – ତୁମ୍ହେ।

‘‘ମଯଂ ଯୋମ୍ହି ପଠମେ’’ତି ଅମ୍ହସ୍ସ ମଯଂ ହୋତି। ମଯଂ।

୧୬୬। ‘‘ତଂମମମ୍ହୀ’’ତି ଅମ୍ହି ତଂ ମଂ ହୋନ୍ତି।

‘‘ତୱଂ ମମଞ୍ଚ ନୱା’’ତି ଅମ୍ହି ତୱଂ ମମଞ୍ଚ ନୱା।

‘‘ତୁମ୍ହସ୍ସ ତୁୱଂ ତ୍ୱମମ୍ହୀ’’ତି ତୁମ୍ହସ୍ସ ତୁୱଂ, ତ୍ୱଞ୍ଚ। ତଂ, ତୱଂ, ତୁୱଂ, ତ୍ୱଂ, ମଂ, ମମଂ।

ଆକନ୍ତ୍ୱେଓ।

‘‘ୱା ଯୋସ୍ୱଠମୋ’’ତି ଦୁତିଯାଯୋସ୍ସ ଆକଂ ୱା। ତୁମ୍ହାକଂ, ତୁମ୍ହେ। ଅମ୍ହାକଂ, ଅମ୍ହେ।

୧୬୭। ‘‘ନାମ୍ହି ତୟା ମୟା’’ତି ନାମ୍ହି ତୟା ମୟା ହୋନ୍ତି। ‘‘ତୟାତୟୀନଂ ତକାରୋ ତ୍ୱତ୍ତଂୱା’’ତି ତସ୍ସ ତ୍ୱୋ ୱା। ତ୍ୱୟା, ତୟା, ମୟା। ତୁମ୍ହେହି, ଅମ୍ହେହି।

୧୬୮। ‘‘ତୱ ମମ ସେ’’ତି ସେ ତୱ ମମ ହୋନ୍ତି।

‘‘ତୁୟ୍ହଂ ମୟ୍ହଂ ଚେ’’ତି ସେ ତୁୟ୍ହଂ ମୟ୍ହଞ୍ଚ।

‘‘ସସ୍ସଂ’’ତି ସସ୍ସ ଅଂ ୱା।

‘‘ଅମ୍ହସ୍ସ ମମଂ ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ସେ’’ତି ସେ ଅମ୍ହସ୍ସ ମମଂ ଚ। ତୱ, ତୁୟ୍ହଂ, ତୁମ୍ହଂ, ମମ, ମୟ୍ହଂ, ଅମ୍ହଂ, ମମଂ।

‘‘ତୁମ୍ହମ୍ହେହି ନମାକଂ’’ତି ନଂୱଚନସ୍ସ ଆକଂ। ତୁମ୍ହାକଂ, ଅମ୍ହାକଂ। ସ୍ମାନାୱ।

୧୬୯। ‘‘ତୁମ୍ହାମ୍ହାନଂ ତୟି ମୟୀ’’ତି ସ୍ମିମ୍ହି ତୟି ମୟି ହୋନ୍ତି। ତ୍ୱେ କତେ - ତ୍ୱୟି, ତୟି, ମୟି, ତୁମ୍ହେସୁ, ଅମ୍ହେସୁ। ଲିଙ୍ଗତ୍ତୟେ ସମଂ।

୧୭୦। ନୱାତ୍ୱେୱ।

ପଦତୋ ଦୁତିୟା ଚତୁତ୍ଥୀ ଛଟ୍ଠୀସୁ ୱୋନୋ।

ଅତ୍ଥଜୋତକା ୱଣ୍ଣା ପଦଂ, ଦୁତିୟା ଚତୁତ୍ଥୀ ଛଟ୍ଠୀ ବହୁୱଚନେସୁ ପରେସୁ ପଦସ୍ମା ପରେସଂ ସୱିଭତ୍ତୀନଂ ତୁମ୍ହାମ୍ହାନଂ ୱୋନୋକାରା ନୱା ହୋନ୍ତି।

ରକ୍ଖତୁ ୱୋ, ପସ୍ସତୁ ନୋ, ଦଦାତି ୱୋ, ଦଦାହି ନୋ, ସନ୍ତା ୱୋ, ସନ୍ତା ନୋ।

ନୱାତି କିଂ, ଏସୋ ଅମ୍ହାକଂ ସତ୍ଥା।

୧୭୧। ପଦତୋତ୍ୱଧିକାରୋ।

‘‘ତେମେକୱଚନେସୁ ଚେ’’ତି ଚତୁତ୍ଥୀଛଟ୍ଠେକୱଚନେସୁ ତେ ମେ ହୋନ୍ତି। ଦଦାମି ତେ, ଦଦାହି ମେ, ଇଦଂ ତେ, ଅୟଂ ମେ।

‘‘ନଅମ୍ହୀ’’ତି ଅମ୍ହି ନିସେଧୋ। ପସ୍ସେଥ ତଂ, ଅଜିନି ମଂ।

‘‘ୱା ତତିୟେ ଚେ’’ତି ତତିୟେକୱଚନେ ତେ ମେ ୱା ହୋନ୍ତି। କତଂ ତେ ତୟା ୱା। କତଂ ମେ ମୟା ୱା।

‘‘ବହୁୱଚନେସୁ ୱୋନୋ’’ତି ତତିୟାବହୁୱଚନେସୁ ୱୋ ନୋ ହୋନ୍ତି। ବହୁୱଚନେ ପଠମେ ୟୋମ୍ହି ଚ। କତଂ ୱୋ, କତଂ ନୋ, ଗାମଂ ୱୋ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାଥ, ଗାମଂ ନୋ ଗଚ୍ଛେୟ୍ୟାମ।

ସଙ୍ଖ୍ୟା

୧୭୨। ସଙ୍ଖ୍ୟା ୱୁଚ୍ଚତେ।

ଏକସଦ୍ଦୋ ସବ୍ବନାମେସୁ ୱୁତ୍ତୋ।

୧୭୩। ଦ୍ୱାଦୟୋ ଅଟ୍ଠାରସନ୍ତା ବହୁୱଚନନ୍ତା।

ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ, ଇତ୍ଥିପୁମନପୁଂସକସଙ୍ଖ୍ୟନ୍ତି ଚାଧିକାରୋ।

‘‘ୟୋସୁ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଦ୍ୱେ ଚେ’’ତି ଦ୍ୱିସ୍ସ ଦ୍ୱେ ହୋତି। ଦ୍ୱେ, ଦ୍ୱେ, ଦ୍ୱୀଭି, ଦ୍ୱୀହି।

ନୋ ଚ ଦ୍ୱାଦିତୋ ନମ୍ହି।

ନମ୍ହି ଦ୍ୱାଦିତୋ ନକାରାଗମୋ ହୋତି। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ, ଦ୍ୱୀସୁ, ଲିଙ୍ଗତ୍ତଯେ ସମଂ।

୧୭୪।ତିଚତୁନ୍ନଂ ତିସ୍ସୋ ଚତସ୍ସୋ ତଯୋ ଚତ୍ତାରୋ ତୀଣି ଚତ୍ତାରି।

ଯୋସୁ ଇତ୍ଥିପୁମନପୁଂସକେସୁ ସତ୍ତିଭତ୍ତୀନଂ ତିଚତୁନ୍ନଂ ତିସ୍ସୋ ଚତସ୍ସୋ ଆଦଯୋ ହୋନ୍ତି। ତଯୋ, ତଯୋ, ତୀଭି, ତୀହି, ତିନ୍ନଂ।

''ଇଣ୍ଣମିଣ୍ଣନ୍ନଂ ତୀହି ସଙ୍ଖ୍ୟାହୀ''ତି ତିସଦ୍ଦତୋ ନଂଇଚ୍ଚସ୍ସ ଇଣ୍ଣଂ ଇଣ୍ଣନ୍ନଂ ଚ। ତିଣ୍ଣଂ, ତିଣ୍ଣନ୍ନଂ, ତୀସୁ।

୧୭୫। ଇତ୍ଥିଯଂ-ତିସ୍ସୋ , ତିସ୍ସୋ, ତୀଭି, ତୀହି।

''ନୋ ଚା''ଦୋ ଚକାରେନ ନମ୍ହି ସ୍ସଂଆଗମୋ, ୱଗ୍ଗନ୍ତେତିସ୍ସନଂ, ତୀସୁ।

୧୭୬। ନପୁଂସକେ-ତୀଣି, ତୀଣି, ତୀହି।

୧୭୭। ଚତ୍ତାରୋ।

''ଓସରେ ଚେ''ତୀହ ଚକାରେନ ଯୋସୁ ଉସ୍ସ ଉରୋ। ''ତତୋ ଯୋନମୋତୂ''ତୀହ ତୁକାରେନ ଯୋନଂ ଓ। ଚତୁରୋ। ଏୱଂ ଦୁତିଯା। ଚତୂହି, ଚତୁନ୍ନଂ, ଚତୂସୁ।

୧୭୮। ଇତ୍ଥିଯଂ , ଚତସ୍ସୋ, ଚତସ୍ସୋ, ଚତୂହି। ପୁବ୍ବେୱ ସ୍ସଂଆଗମୋ। ଯଦାଦିନା ଉସ୍ସ ଅତ୍ତଂ। ଚତସ୍ସନ୍ନଂ, ଚତୂସୁ।

୧୭୯। ନପୁଂସକେ, ଚତ୍ତାରି, ଚତ୍ତାରି।

୧୮୦। ''ପଞ୍ଚାଦୀନ ମକାରୋ''ତି ଯୋସୁ ସତ୍ତିଭତ୍ତିସ୍ସ ପଞ୍ଚାଦ୍ୟନ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ତଂ। ପଞ୍ଚ, ପଞ୍ଚ।

''ପଞ୍ଚାଦୀନ ମତ୍ତଂ''ତି ସୁନଂହିସୁ ପଞ୍ଚାଦ୍ୟନ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ତଂ। ଏଦୀଘାନମପୱାଦୋଯଂ। ପଞ୍ଚହି, ପଞ୍ଚନ୍ନଂ, ପଞ୍ଚସୁ। ଲିଙ୍ଗତ୍ତଯେ ସମଂ।

୧୮୧। ଏୱଂ ଛ ସତ୍ତ ଅଟ୍ଠ ନୱ ଦସାଦଯୋ ଅଟ୍ଠାରସନ୍ତା।

୧୮୨। ୱୀସତ୍ୟାଦଯୋ ଆନୱୁତିଯା ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗା ଏକୱଚନନ୍ତା, ୱୀସତି ରତ୍ତୀୱ। ଏୱଂ ତିଂସତି।

ଚତ୍ତାଲୀସଂ ପଞ୍ଞାସଂ ସଦ୍ଦେହି ପରାସଂ ସଙ୍ଖ୍ୟାସଂ ୱିଭତ୍ତୀନଂ ''ସଙ୍ଖ୍ୟାସମା''ଦୋତୀହ ଆଦିସଦ୍ଦେନ ଲୋପୋ, ସଟ୍ଠି ୱୀସତୀ ୱ। ଏୱଂ ସତ୍ତତି ଅସୀତି ନୱୁତି।

ସତଂ ନପୁଂସକମେକୱଚନନ୍ତଂ। ଏୱଂ ସହସ୍ସାଦି।

କୋଟି ୱୀସତୀୱ।

୧୮୩। ରାସିଭେଦେ ତୁ ସଙ୍ଖ୍ୟ ବହୁୱଚନମ୍ପି। ଯଥା-ଦ୍ୱେୱୀସତିଯୋ ବୁଦ୍ଧଦନ୍ତା। ତିସ୍ସୋ ୱୀସତିଯୋ ଦିନଘଟିକା। ଏୱମଞ୍ଞତ୍ର।

ଏସେସୋ ଏତନ୍ତିପ୍ପସିଦ୍ଧି, ଲୋକସ୍ସ ହୋତି ଯତ୍ଥଜ୍ଝେସୁ।

ଥୀପୁମନପୁଂସକାନିଚ୍ଛନ୍ତେ, ତାନିମାନି ଲୋକେନାଞ୍ଞା।

ଅଲିଙ୍ଗ

୧୮୪। ଅଲିଙ୍ଗା ୱ୍ବଚନ୍ତୋ।

କ୍ୱଚି ତୋ ପଞ୍ଚମ୍ୟତ୍ଥେ।

ଲିଙ୍ଗତୋ ପଞ୍ଚମ୍ୟତ୍ଥେ କ୍ୱଚି ତୋପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ହୋତି।

‘‘ତ୍ୱାଦୟୋ ୱିଭତ୍ତିସଞ୍ଞାୟୋ’’ତି ତୋପ୍ପଭୁତିଦାନ୍ତନ୍ତାନଂ ୱିଭତ୍ତିସଞ୍ଞା। ତସ୍ମା ତଦନ୍ତାନମ୍ପି ୱିଭତ୍ୟନ୍ତତ୍ତା ପଦତ୍ତଂ ସିଦ୍ଧନ୍ତି ନ ପୁନ ୱିଭତ୍ତି। ଚୋରସ୍ମା ଚୋରତୋ। ଏୱଂ ପିତିତୋ, ଏତ୍ଥ ‘‘ପିତାଦୀନ ମସିମ୍ହି’’ ତ୍ୟତ୍ରାସିମ୍ହିଗ୍ଗହଣେନ ତୋମ୍ହି ପିତାଦୀନଂ ଉସ୍ସ ଇ।

ଇମସ୍ସି ଥନ୍ଦାନିହତୋଧେସୁ ଚ।

ଥଂଆଦୀସୁ ପରେସୁ ଇମସ୍ସ ଇ ହୋତି। ଇତୋ।

‘‘ସବ୍ବସ୍ସେତସ୍ସାକାରୋ ୱା’’ତି ତୋଥେସ୍ୱେତସ୍ସ ଅତ୍ତଂ ୱା, ଅତୋ, ଏତ୍ତୋ। ପକ୍ଖେ- ‘‘ସରଲୋପା’’ଦିନା ଅକାରଲୋପୋ।

‘‘ତ୍ରତୋଥେସୁ ଚେ’’ତି କିସ୍ସ କୁ। କୁତୋ।

‘‘କ୍ୱଚି ତୋ’’ତି ସୁତ୍ତଦ୍ୱିଧାକରଣେନ ସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେ ଚ ତୋ ହୋତି, ଆଦିସ୍ମିଂ, ଆଦିତୋ।

୧୮୫। ‘‘ତ୍ରଥ ସତ୍ତମିୟା ସବ୍ବନାମେହୀ’’ତି ସତ୍ତମ୍ୟତ୍ଥେ ତ୍ରଥପ୍ପଚ୍ଚୟା ହୋନ୍ତି। ସବ୍ବସ୍ମିଂ, ସବ୍ବତ୍ର, ସବ୍ବତ୍ଥ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଏୱଂ ଅତ୍ର, ଅତ୍ଥ। ଏତ୍ଥ ‘‘ତ୍ରେ ନିଚ୍ଚ’’ନ୍ତି ପୁବ୍ବେ ଏତସ୍ସ ଅ। କୁତ୍ର, କୁତ୍ଥ।

‘‘ସେସେସୁ ଚେ’’ତି କାଦେସେ-କତ୍ଥ।

୧୮୬। ‘‘କିସ୍ମା ୱୋ ଚେ’’ତି ୱପ୍ପଚ୍ଚୟୋ। ‘‘କିସ୍ସ କ ୱେଚେ’’ତି କୋ, କକାରାକାରଲୋପୋ। କ୍ୱ।

୧୮୭। ‘‘ହିଂ ହଂ ହିଞ୍ଚନ’’ନ୍ତି କସ୍ମା ହିଂ ଆଦିପଚ୍ଚୟା। ‘‘କୁ ହିଂ ହଂସୁ ଚେ’’ତି କିସ୍ସ କୁ। ଚକାରେନ ହିଞ୍ଚନଂ ଦାଚନଂସୁ ଚ। କୁହିଂ, କୁହଂ, କୁହିଞ୍ଚନଂ।

୧୮୮। ‘‘ତମ୍ହା ଚେ’’ତି ହିଂହଂ। ତହିଂ, ତହଂ।

୧୮୯। ‘‘ଯତୋ ହିଂ’’ତି ହିଂ। ଯହିଂ।

୧୯୦। ‘‘ଇମସ୍ମା ହଧା ଚେ’’ତି ହଧା। ଇହ, ଇଧ।

୧୯୧। ‘‘ସବ୍ବତୋ ଧୀ’’ତି ଧି। ସବ୍ବଧି।

୧୯୨। କାଲେତ୍ୟଧିକାରୋ।

‘‘କିଂସବ୍ବଞ୍ଞେକଯକୁହି ଦାଦାଚନ’’ନ୍ତି କିଂ ଆଦିତୋ ଦା, ଦାଚନଂ ଚ। କସ୍ମିଂ କାଲେ କଦା, କୁଦାଚନଂ।

‘‘ସବ୍ବସ୍ସ ସୋ ଦାମ୍ହି ୱା’’ତି ସବ୍ବସ୍ସ ସୋ ୱା। ସଦା, ସବ୍ବଦା।

୧୯୩। ‘‘ତମ୍ହା ଦାନି ଚେ’’ତି ଦାନି, ଦା ଚ। ତଦାନି, ତଦା।

୧୯୪। ଯଦାଦିନା ଇମସଦ୍ଦା, ସମାନାପରେହି ଚ ଯଥାସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଜ ଜ୍ଜୁପ୍ପଚ୍ଚୟା, ଇମ, ସମାନାନଂ ଅ, ସା ଚ। ଅଜ୍ଜ, ସଜ୍ଜୁ, ଅପରଜ୍ଜୁ।

୧୯୫। ‘‘ଇମସ୍ମା ରହିଧୁନାଦାନି ଚେ’’ତି ରହ୍ବାଦିସ୍ବଚ୍ଚଯା। ‘‘ଏତ ରହିମ୍ହୀ’’ତି ଇମସ୍ସ ଏତୋ। ଏତରହି।

‘‘ଅ ଧୁନାମ୍ହି ଚେ’’ତି ଇମସ୍ସ ଅ। ଅଧୁନା, ଇଦାନି।

୧୯୬। ଲୋପଂ ଇତ୍ଥେୱ।

ସଙ୍ଖାସମାୱୁସୋପସଗ୍ଗନିପାତାଦୀହି ଚ।

ଏତେହି ପରା ସଙ୍ଖା ୱିଭତ୍ତୀ ଲୁପ୍ପନ୍ତେ। ତ୍ୱଂ ଆୱୁସୋ, ତୁମ୍ହେ ଆୱୁସୋ।

ଉପସଗ୍ଗନିପାତ

୧୯୭। ଉପସଗ୍ଗନିପାତା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ।

ପ ପରା ନି ନୀ ଉ ଦୁ ସଂ ୱି ଅୱ ଅନୁ ପରି ଅଧି ଅଭି ପତି ସୁ ଆ ଅତି ଅପି ଅପ ଉପ ଏତେ ୱୀସତ୍ୟୁପସଗ୍ଗା।

ଚ ନ ୱ ୱା ମା ହି ଧି ଚି କୁ ତୁ ନୁ ଚେ ରେ ହେ ସ୍ୱେ ୱେ ୱୋ ଖୋ ନୋ ତୋ ଯଂ ନଂ ତଂ କିଂ ହନ୍ଦ କିର ଏୱ କୀୱ ଯାୱ ତାୱ ୱତ ୱଥ ଅଥ ଅଙ୍ଗ ଇଙ୍ଘ ତଗ୍ଘ ଆମ ନାମ ନୂନ ପୁନ ପନ ଆହ ସହ ସଦ୍ଧା ଲବ୍ଭା ହେଟ୍ଠା ଆରା ଦୂରା ଦିୱା ନୱା ୱିନା ନାନା ଅଦ୍ଧା ମୁଧା ମିଚ୍ଛା ପଚ୍ଛା ଆୱି ସକ୍କି ସଜ୍ଜି ସଚ୍ଛି ବହି ଯଦି ଇତି କିନ୍ତି ଅହ୍ଵି ସୋହ୍ଵି ଖଲୁ ନନୁ କିମୁ ଅସ୍ସୁ ଯଗ୍ଘେ ସଚେ ହୱେ ସୁୱେ ଅରେ ପୁରେ ନମୋ ତିରୋ ଅଧୋ ଅଥୋ ଅହୋ ରହୋ ହୀଯୋ ଭୀଯୋ ଅନ୍ତୋ ପାତୋ ସୁଦଂ କଲ୍ଲଂ ଏୱଂ ଧୁୱଂ ଅଲଂ ହଲଂ ସଯଂ ସାଯଂ ସମଂ ସାମଂ କାମଂ ପାରଂ ଓରଂ ଚିରଂ ହୁରଂ ଅହଂ ସହଂ ଉଚ୍ଚଂ ନୀଚଂ ସକିଂ ସଦ୍ଧିଂ, ଅଥୱା ଅନ୍ତରା ଆରକା ବାହିରା ବହିଦ୍ଧା ଯାୱତା ତାୱତା ସମନ୍ତା ସାମନ୍ତା ଆମନ୍ତା ସମ୍ମୁଖା ଚରହି ତରହି ସମ୍ପତି ଆଯତି ଉପରି ଯାୱଦେ ତାୱଦେ ତିରିଯଂ ସନିକଂ ସସକ୍କଂ ଏତ୍ତାୱତା ପରମ୍ମୁଖା କିତ୍ତାୱତା ଏତରହି ଅଞ୍ଜଞ୍ଜଦତ୍ଥୁ ସେଯ୍ୟଥିଦଂ ଅପ୍ପେୱନାମ ଭୀଯୋସୋମତ୍ତାଯ ଇଚ୍ଚାଦଯୋ ନିପାତା।

୧୯୮। ସଦିସା ଯେ ତିଲିଙ୍ଗେସୁ, ସଙ୍ଖାସୁ ଚ ୱିଭତ୍ତୀସୁ।

ୱଚନେସୁ ଚ ସବ୍ବେସୁ, ତେ ନିପାତାତି କିତ୍ତିତା।

ଯଥା – ଉଚ୍ଚଂ ରୁକ୍ଖୋ, ଲତା, ଘରଂ ୱା, ଉଚ୍ଚଂ ରୁକ୍ଖୋ। ହେ ରୁକ୍ଖ, ରୁକ୍ଖଂ, ରୁକ୍ଖେନ, ରୁକ୍ଖସ୍ସ, ରୁକ୍ଖସ୍ମା, ରୁକ୍ଖେ ୱା ଇଚ୍ଚାଦି। ଉଚ୍ଚଂ ରୁକ୍ଖୋ, ରୁକ୍ଖା ୱା ଇଚ୍ଚାଦି। ଏୱଂ ଲତା, ଘରାନି।

୧୯୯।

ଉଭଯେସୁ ୱିଭତ୍ୟତ୍ତ -

କ୍ରିଯଦେସ ସମଯ ଦିସାଗୁଣତ୍ଥେହି;

ସଙ୍ଖାପି ଯଥାଯୋଗଂ,

ୱିଭତ୍ତିଯୋଞ୍ଞେହି ତୁସ୍ସଠମା।

ତଂ ଯଥା – ଅଧିଅନ୍ତୋସଦ୍ଦେହି ସତ୍ତମୀ। ସଯଂସଦ୍ଦା ତତିଯା, ଛଟ୍ଠୀ ଚ। ନମୋସଦ୍ଦା ପଠମା, ଦୁତିଯା ଚ। ପାରଂସଦ୍ଦା ସତ୍ତମୀ। ଦିୱାସଦ୍ଦା ପଠମା, ଦୁତିଯା, ସତ୍ତମୀ ଚ। ହେଟ୍ଠାସଦ୍ଦା ସତ୍ତମୀ। ଉଚ୍ଚଂସଦ୍ଦା ସଙ୍ଖାପି। ପସଦ୍ଦା ଚ ଚସଦ୍ଦା ଚ ପଠମା, ହେସଦ୍ଦା ଆଲପନେ ପଠମା। ତଥାଞ୍ଞେହିପି।

୨୦୦। ଉପସଗ୍ଗା ସଙ୍କେପି ସଦ୍ଦନ୍ତରେନ ସହ ପଯୁଜ୍ଜନ୍ତେ। ନିପାତା ତୁ କେଚି ୱିସୁମ୍ପି। ଯଥା – ପହାରୋ, ପହରତି, ସା ଚ ସୋ ଚ ଭାସତି ୱା

କରୋତି ୱା, ସୋହ୍ତିତ୍ୱାଦି।

୨୦୧। ଏକେକଲିଙ୍ଗଂ ଦ୍ୱିଲିଙ୍ଗଂ, ତିଲିଙ୍ଗଂ ଚାପ୍ପଲିଙ୍ଗିକଂ।

ଚତୁଧେତି ନାମଂ ନାମଂ, ନମତ୍ଥହନ୍ତି କିତ୍ତିତଂ।

ନାମିକଂ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩। ସମାସକଣ୍ଡ

ସମାସଲକ୍ଖଣାଦି

୨୦୨। ନାମାନଂ ସମାସୋ ଯୁତ୍ତତ୍ଥୋତ୍ଥଧିକାରୋ। ସମାସୋତି ଭିନ୍ନତ୍ଥାନଂ ପଦାନ ମେକତ୍ଥତା। ଯୁତ୍ତତ୍ଥୋତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସମ୍ବନ୍ଧତ୍ଥୋ।

ୱିଭାସାତ୍ଥଧିକାତଙ୍ଗ ୱାକ୍ଯତ୍ଥଂ।

କମ୍ମଧାରଯସମାସ

୨୦୩। ''ମହନ୍ତୋ ଚ ସୋ ୱୀରୋ ଚା''ତି ୱାକ୍ଯେ –

ଦ୍ୱିପଦେ ତୁଲ୍ଯାଧିକରଣେ କମ୍ମଧାରଯୋ।

ଭିନ୍ନପ୍ପୱତ୍ତିନିମିତ୍ତା ସଦ୍ଦା ଏକସ୍ମିଂ ୱତ୍ଥୁନି ପୱତ୍ତା ତୁଲ୍ଯାଧିକରଣା, ୱିସେସନୱିସେସସ୍ସଭୂତା ସମାନାଧିକରଣା ଦ୍ୱେ ପଦା ଯଦା ସମସ୍ଯନ୍ତେ, ତଦା ସୋ ସମାସୋ କମ୍ମଧାରଯୋ

ନାମ , ଇଧ ୱା ସମାସସୁତ୍ତାନି ସଞ୍ଞାଦ୍ୱାରେନ ସମାସୱିଧାଯକାନି।

ଅଗ୍ଗହିତୱିସେସନା ବୁଦ୍ଧି ୱିସେସ୍ସମ୍ହି ନ ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ୱିସେସନଂ ପୁବ୍ବଂ ହୋତି, ସମାସେନେୱ ତୁଲ୍ଯାଧିକରଣତ୍ତସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତପ୍ପକାସନତ୍ଥଂ ପଯୁତ୍ତା ସମାସତୋ ଅତିରିତ୍ତା ଚ ସୋ ଇଚ୍ଚେତେ ''ୱୁତ୍ତତ୍ଥାନମପ୍ପଯୋଗୋ''ତି ଞାଯା ନପ୍ପଯୁଜ୍ଜନ୍ତେ। ଏୱମଞ୍ଞତ୍ର।

ତେସଂ ୱିଭତ୍ତିଯୋ ଲୋପା ଚ।

ତେସଂ ଯୁତ୍ତତ୍ଥାନଂ ସମାସାନଂ ପୁବ୍ବୁତ୍ତରପଦାନଂ ୱିଭତ୍ତୀ ଲୁପ୍ପନ୍ତେ, ଚକାରେନ କ୍ୱଚି ନ।

ତତୋ ମହନ୍ତ ୱୀର ଇତି ଚ ରୂପପ୍ପସଙ୍ଗେ –

ପକତି ଚସ୍ସ ସରନ୍ତସ୍ସ।

ୱିଭତ୍ତୀସୁ ଲୁତ୍ତାସୁ ସରନ୍ତସ୍ସ ପୁବ୍ବଭୂତସ୍ସ, ପରଭୂତସ୍ସ ଚ ଅସ୍ସ ସମାସପଦସ୍ସ ପକତି ହୋତୀତୀହ ଲୁତ୍ତାକାରା ପୁନାନୀଯନ୍ତେ।

ତତୋ ମହନ୍ତ ୱୀରୈତି ଠିତେ –

''ମହତଂ ମହା ତୁଲ୍ଯାଧିକରଣେ ପଦେ''ତି ମହନ୍ତସ୍ସ ମହା।

ତଦ୍ଧିତ ସମାସ କିତକା ନାମଂୱାତୱେତୁନାଦୀସୁ ଚ।

ତଦ୍ଧିତାଦଯୋ ନାମଂ ଇୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବା ତୱେତ୍ୱପ୍ପଭୁତିପଚ୍ଚଯେ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା।

ତତୋ ୱତ୍ତିଚ୍ଛାଯ ସ୍ଯାଦି। ମହାୱୀରୋ, ମହାୱୀରାଇଚ୍ଚାଦି।

୨୦୪। କମ୍ମଧାରଯୋ ଦ୍ୱନ୍ଦୋ ଚ, ତପ୍ପୁରିସୋ ଚ ଲାଭିନୋ।

ତଯୋ ପରପଦେ ଲିଙ୍ଗଂ, ବହୁବ୍ବୀହି ପଦନ୍ତରେ।

୨୦୫। ରତ୍ତା ଚ ସା ପଟୀ ଚାତି ରତ୍ତପଟୀ, ମହନ୍ତୀ ଚ ସା ସଦ୍ଧା ଚାତି ମହାସଦ୍ଧା। ଏତ୍ଥ ‘‘କମ୍ମଧାରୟସଞ୍ଞେ ଚେ’’ତି ପୁବ୍ବପଦେ ପୁମେୱ କତେ ଆଈପଚ୍ଚଯାନଂ ନିୱୁତ୍ତି।

୨୦୬। ନୀଲଞ୍ଚ ତଂ ଉପ୍ପଲଞ୍ଚାତି ନୀଲୁପ୍ପଲଂ, ସନ୍ତୀୱ ସନ୍ଧି, ସନ୍ଧି ଚ ସା ସାମା ଚାତି ସନ୍ଧିସାମା। ମୁଖମେୱ ଚନ୍ଦୋ ମୁଖଚନ୍ଦୋ।

ୱିସେସନୱିସେସ୍ସାନଂ ଯଥେଚ୍ଛତ୍ତା କ୍ୱଚି ୱିସେସନଂ ପରଂ ହୋତି, ଖତ୍ତିଯଭୂତୋଇଚ୍ଚାଦି, ଇଚ୍ଛା ଚ ଯଥାତନ୍ତି।

ଉଭେ ତପ୍ପୁରିସ ସମାସ

୨୦୭। ନସଦ୍ଦା ସି, ତସ୍ସ ଲୋପୋ। ନ ସୁରୋ ଅସୁରୋ।

ଏତ୍ଥ କମ୍ମଧାରଯେ କତେ – ‘‘ଉଭେ ତପ୍ପୁରିସା’’ତି ତପ୍ପୁରିସସଞ୍ଞା। ‘‘ଅତ୍ତନସ୍ସ ତପ୍ପୁରିସେ’’ତି ନସ୍ସ ଅ। ନ ଅସ୍ସୋ ଅନସ୍ସୋ। ଏତ୍ଥ ‘‘ସରେ ଅନ’’ତି ନସ୍ସ ଅନ।

୨୦୮। ‘‘ନାମାନଂ ସମାସୋ’’ତି ସୁତ୍ତେ ଦ୍ୱିଧାକତେ ଅଯୁତ୍ତତ୍ଥାନମ୍ପି କ୍ୱଚି ସମାସୋ। ନ ପୁନ ଗେଯ୍ୟା ଅପୁନଗେଯ୍ୟା ଗାଥେତ୍ୱାଦି। ଏତ୍ଥ ଗେଯ୍ୟେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ ନ-ସଦ୍ଦୋ ଅଯୁତ୍ତତ୍ଥେନାପି ପୁନେନ ଯୋଗୱିଭାଗବଲା ସମସ୍ସତେ।

ଦିଗୁସମାସ

୨୦୯। ତଯୋ ଲୋକା ସମାହଟା ତିଲୋକଂ।

ଏତ୍ଥ ‘‘ସଙ୍ଖ୍ୟାପୁବ୍ବୋ ଦିଗୂ’’ତି କମ୍ମଧାରଯସ୍ସ ଦିଗୁସଞ୍ଞା। ‘ଦିଗୁସ୍ସେକତ୍ତଂ’’ତି ଏକତ୍ତଂ, ନପୁଂସକତ୍ତଞ୍ଚ।

ସୁଦ୍ଧତପ୍ପୁରିସସମାସ

୨୧୦। ତପ୍ପୁରିସା ଦ୍ୱେୱ।

ଅମାଦଯୋ ପରପଦେହି।

ଦୁତିଯନ୍ତାଦଯୋ ପରପଦେହି ନାମେହି ଯଦା ସମସ୍ସନ୍ତେ, ତଦା ସୋ ସମାସୋ ତପ୍ପୁରିସୋ ନାମ।

ଗାମଂ ଗତୋ ଗାମଗତୋ।

‘‘ପସ୍ସ ୱାସିଟ୍ଠ ଗାମଂ, ଗତୋ ତିସ୍ସୋ ସାୱତ୍ଥିଂ’’ତ୍ୱ ତ୍ରାଯୁତ୍ତତ୍ଥତାଯ ନ ସମାସୋ। ତଥା ଞ୍ଞତ୍ର ଞେଯ୍ୟଂ।

୨୧୧। ରଞ୍ଞା ହତୋ ରାଜହତୋ।

କିଚ୍ଚନ୍ତେହି ଭୀଯୋ ଅଧିକତ୍ଥୱଚନେ।

ତବ୍ବ, ଅନୀଯ, ଣ୍ୟ, ତେଯ୍ୟ, ରିଚ୍ଚପ୍ପଚ୍ଚଯା କିଚ୍ଚା। ଥୁତିନିନ୍ଦତ୍ଥମଜ୍ଝାରୋପିତତ୍ଥଂ ୱଚନଂ ଅଧିକତ୍ଥୱଚନଂ। ସୋଣଲେଯ୍ୟୋ କୂପୋଇଚ୍ଚାଦି। ସୋଣେହି ଯଥା ଲିଯ୍ହତେ, ତଥା ପୁଣ୍ଣତ୍ତା ଥୁତି। ତେହି ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠତ୍ତା ନିନ୍ଦା ଚ।

ଦଧିନା ଉପସିତ୍ତଂ ଭୋଜନଂ ଦଧିଭୋଜନଂ, ସମାସପଦେନେୱ ଉପସିତ୍ତକ୍ରିଯାଯ କଥନା ନତ୍ଥେତ୍ଥାଯୁତ୍ତତ୍ଥତା। ଉପସିତ୍ତସଦ୍ଦାପ୍ପଯୋଗୋ ପୁବ୍ବେୱ।

୨୧୨। କରଣେ ତୁ-ଅସିନା କଲହୋ ଅସିକଲହୋ।

୨୧୩। ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଦେୟ୍ୟଂ ବୁଦ୍ଧଦେୟ୍ୟଂ, ପରସ୍ସପଦଂ, ଏତ୍ଥ ୱିଭତ୍ତିଲୋପୋ। ଏୱଂ ଅତ୍ତନୋପଦମିଚ୍ଚାଦି।

୨୧୪। ଚୋରସ୍ମା ଭୟଂ ଚୋରଭୟଂ। ଏୱଂ ବନ୍ଧନମୁତ୍ତୋଚ୍ଚାଦି।

୨୧୫। ରଞ୍ଞୋ ପୁତ୍ତୋ ରାଜପୁତ୍ତୋ।

''ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ସ କଣ୍ହା ଦନ୍ତା'' ଇଚ୍ଚତ୍ର ଦନ୍ତାପେକ୍ଖା ଛଟ୍ଠୀତି କଣ୍ହେନ ସମ୍ବନ୍ଧାଭାୱା ନ ସମାସୋ। ଯଦା ତୁ କଣ୍ହା ଚ ତେ ଦନ୍ତା ଚେତି କମ୍ମଧାରୟୋ, ତଦା ଛଟ୍ଠୀ କଣ୍ହଦନ୍ତାପେକ୍ଖାତି ବ୍ରାହ୍ମଣକଣ୍ହଦନ୍ତାତି ସମାସୋ ହୋତେୱ।

୨୧୬। ''ରଞ୍ଞୋ ମାଗଧସ୍ସ ଧନ'' ନ୍ତ୍ୱତ୍ର ରଞ୍ଞୋତି ଛଟ୍ଠୀ ଧନ ମପେକ୍ଖତେ, ନ ମାଗଧଂ। ରାଜା ଏୱ ମାଗଧସଦ୍ଦେନ ୱୁଚ୍ଚତେତି ଭେଦାଭାୱା ସମ୍ବନ୍ଧାଭାୱୋତି ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣେନ ମାଗଧେନ ସହ ରାଜା ନ ସମସ୍ସତେ। ଦ୍ୱିଟ୍ଠୋ ହି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

ରଞ୍ଞୋ ଅସ୍ସୋ ପୁରିସୋ ଚେ'' ତ୍ୱ ତ୍ର ରଞ୍ଞୋ ଅସ୍ସୋ, ରଞ୍ଞୋ ପୁରିସୋ ତି ଚ ପଚ୍ଚେକଂ ସମ୍ବନ୍ଧତୋ ସାପେକ୍ଖତା ଅତ୍ଥୀତି ନ ସମାସୋ। ''ଅସ୍ସୋ ଚ ପୁରିସୋ ଚା''ତି ଦ୍ୱନ୍ଦେ କତେ ତୁ ରାଜସ୍ସପୁରିସାତି ହୋତେୱ, ଅଞ୍ଞାନପେକ୍ଖତ୍ତା।

''ରଞ୍ଞୋ ଗରୁପୁତ୍ତୋ'' ଇଚ୍ଚତ୍ର ରାଜାପେକ୍ଖିନୋପି ଗରୁନୋ

ପୁତ୍ତେନ ସହ ସମାସୋ, ଗମକତ୍ତା। ଗମକତ୍ତଞ୍ହି ସମାସସ୍ସ ନିବନ୍ଧନଂ। ତତ୍ଥ ଗରୁନୋ ପୁତ୍ତୋତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ଏୱମଞ୍ଞତ୍ର।

୨୧୭। ରୂପେ ସଞ୍ଞା ରୂପସଞ୍ଞା।

କ୍ୱଚି ନିନ୍ଦାୟଂ - କୂପେ ମଣ୍ଡୂକୋ ୱିୟ କୂପମଣ୍ଡୂକୋ। ଏୱଂ ନଗରକାକୋ ଇଚ୍ଚାଦି। ଅତ୍ରୋପମାୟ ନିନ୍ଦା ଗମ୍ୟତେ।

ଅନ୍ତେୱାସିକୋ ତ୍ୱାଦୋ ୱିଭତ୍ତିଲୋପୋ।

ବହୁବ୍ବୀହିସମାସ

୨୧୮।ଅଞ୍ଞପଦତ୍ଥେସୁ ବହୁବ୍ବୀହି।

ଅପ୍ପଠମନ୍ତାନ ମଞ୍ଞେସଂ ପଦାନଂ ଅତ୍ଥେସୁ ଦ୍ୱେ ୱା ବହୂନି ୱା ନାମାନି ଯଦା ସମସ୍ସନ୍ତେ, ତଦା ସୋ ସମାସୋ ବହୁବ୍ବୀହି ନାମ।

ଆଗତା ସମଣା ୟଂ ସା ଆଗତସମଣୋ, ୱିହାରୋ।

୨୧୯। ଜିତାନି ଇନ୍ଦ୍ରିୟାନି ଯେନ ସୋ ଜିତିନ୍ଦ୍ରିୟୋ, ଭଗୱା। ଆହିତୋ ଅଗ୍ଗି ଯେନ ସୋ ଆହିତଗ୍ଗି। ଅଗ୍ୟାହିତୋ ୱାତ୍ୱାଦୋ ୟଥେଚ୍ଛଂ ୱିସେସନସ୍ସ ପରତା।

୨୨୦। କରଣେ ତୁ-ଛିନ୍ନୋ ରୁକ୍ଖୋ ଯେନ ସୋ ଛିନ୍ନରୁକ୍ଖୋ, ଫରସୁ।

୨୨୧। ଦିନ୍ନୋ ସୁଙ୍କୋ ୟସ୍ସ ସୋ ଦିନ୍ନସୁଙ୍କୋ, ରାଜା।

୨୨୨। ନିଗ୍ଗତା ଜନା ୟସ୍ମା ସୋ ନିଗ୍ଗତଜନୋ, ଗାମୋ।

୨୨୩। ଦସ ବଲାନି ୟସ୍ସ ସୋ ଦସବଲୋ, ଭଗୱା। ନତ୍ଥି ସମୋ ୟସ୍ସ ସୋ ଅସମୋ। ଏତ୍ଥ ''ଅତ୍ତନସ୍ସା''ତି ଯୋଗୱିଭାଗେନ ନସ୍ସ ଅ।

ପହୂତା ଜିୱ୍ହା ୟସ୍ସ ସୋ ପହୂତଜିୱ୍ହୋ, ମହନ୍ତୀ ପଞ୍ଞା ୟସ୍ସ ସୋ ମହାପଞ୍ଞୋ। ଦ୍ୱୀସୁ ''ଇତ୍ଥିୟମ୍ଭାସିତପୁମିତ୍ଥୀପୁମାୱ ଚେ''ତି ପୁମ୍ଭାୱାତିଦେସା ପୁକ୍ଖୁତ୍ତରପଦେସୁ ଆଈପ୍ପଚ୍ଚୟାନମଭାୱୋ।

୨୨୪। ‘‘କ୍ୱଚି ସମାସନ୍ତଗତାନମକାରନ୍ତୋ’’ତି ଅନ୍ତସ୍ସ ଅତ୍ତଂ। କାରଗ୍ଗହଣେନ ଆ ଇ ଚ। ଇତ୍ଥିଯମିୱଣ୍ଣନ୍ତା, ଦ୍ୱନ୍ତେହି ଚ କପ୍ପଚ୍ଚଯୋପି। ଯଥା - ୱିସାଲଂ ଅକ୍ଖି ଯସ୍ସ ସୋ ୱିସାଲକ୍ଖୋ, ପଚ୍ଚକ୍ଖଧମ୍ମା, ସିଲୋପୋ। ସୋଭନୋ ଗନ୍ଧୋ ଯସ୍ସ ସୋ ସୁଗନ୍ଧି। ବହୁକନ୍ତିକୋ, ବହୁନଦିକୋ, ସମୁଦ୍ଦୋ। ଏତ୍ଥ ଯଦାଦିନା ରସ୍ସୋ। ବହୁକତ୍ତୁକୋ। ମତ୍ତା ବହୱୋ ମାତଙ୍ଗା ଯସ୍ମିଂ ତଂ ମତ୍ତବହୁମାତଙ୍ଗଂ, ୱନଂ।

ତୁଲ୍ଲାଧିକରଣୋ।

୨୨୫। ସୁୱଣ୍ଣସ୍ସ ୱିଯ ୱଣ୍ଣୋ ଯସ୍ସ ସୋ ସୁୱଣ୍ଣୱଣ୍ଣୋ। ୱଜିରଂ ପାଣିମ୍ହି ଯସ୍ସ ସୋ ୱଜିରପାଣି। ଉରସି ଲୋମାନି ଯସ୍ସ ସୋ ଉରସିଲୋମୋ। ଏତ୍ଥ ୱିଭତ୍ତିଲୋପୋ।

‘‘ଅତ୍ଥେସୁ’’ତି ବହୁୱଗ୍ଗହଣେନ କ୍ୱଚି ପଠମନ୍ତାନମ୍ପି। ସହ ହେତୁନା ଯୋ ୱତ୍ତତେ ସୋ ସହେତୁକୋ, ‘‘ଯଦା’’ ଦିନା ସହସ୍ସ ସୋ।

୨୨୬। ସତ୍ତ ୱା ଅଟ୍ଠ ୱା ସତ୍ତଟ୍ଠ, ମାସା, ଏତ୍ଥଞ୍ଞପଦତ୍ଥୋ ୱା ସଦ୍ଦସ୍ସତ୍ଥୋ। ଦକ୍ଖିଣସ୍ସା ଚ ପୁବ୍ବସ୍ସା ଚ ଦିସାଯ ଯଂ ଅନ୍ତରାଳଂ, ସା ଦକ୍ଖିଣପୁବ୍ବା, ଦିସା।

ଭିନ୍ନାଧିକରଣୋ।

ଅପ୍ପଠମନ୍ତାନନ୍ତି କିଂ, ଦେସିତୋ ବୁଦ୍ଧେନ ଯୋ ଧମ୍ମୋ।

ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସ

୨୨୭।ନାମାନଂ ସମୁଚ୍ଚଯୋ ଦ୍ୱନ୍ଦୋ।

ସମୁଚ୍ଚଯୋ , ତି ପିଣ୍ଡୀକରଣଂ ଏକୱିଭତ୍ତିକାନଂ ନାମାନଂ ଯୋ ସମୁଚ୍ଚଯୋ, ସୋ ଦ୍ୱନ୍ଦୋ ନାମ, ଇଦଂ ସୁତ୍ତଂ ବହୁୱଚନୱିସଯଂ।

ଚନ୍ଦୋ ଚ ସୂରିଯୋ ଚ ଚନ୍ଦସୂରିଯା। ତିଟ୍ଠନ୍ତି ତ୍ୟାଦି-

କ୍ରିଯାସମ୍ବନ୍ଧସାମଞ୍ଞତୋ ଅତ୍ଥେତ୍ଥାପେକତ୍ଥତା, ଏୱଂ ନରନାରିଯୋ, ଅକ୍ଖରପଦାନି।

୨୨୮।ତଥା ଦ୍ୱନ୍ଦେ ପାଣି ତୁରିଯ ଯୋଗ୍ଗ ସେନଙ୍ଗ ଖୁଦ୍ଦଜନ୍ତୁକ ୱିୱିଧ ୱିରୁଦ୍ଧ ୱିସଭାଗତ୍ଥାଦୀନଞ୍ଚ।

ୱିୱିଧେନାକାରେନ ୱିରୁଦ୍ଧା ୱିୱିଧୱିରୁଦ୍ଧା, ସଭାଗା ସଦିସା, ୱିୱିଧା ଚ ତେ ସଭାଗା ଚେତି ୱିସଭାଗା। ଯଥା ଦିଗୁସମାସେ, ତଥା ଦ୍ୱନ୍ଦେ ପାଣ୍ୟଙ୍ଗତ୍ଥାଦୀନଂ ଏକତ୍ତଂ, ନପୁଂସକତ୍ତଞ୍ଚ ହୋତି।

ଚକ୍ଖୁସୋତଂ, ଗୀତୱାଦିତଂ, ଯୁଗନଙ୍ଗଲଂ, ହତ୍ଥସ୍ସଂ, ଅସିଚମ୍ମଂ, ଡଂସମକସଂ, କୋକାଲୂକଂ।

ନାମରୂପଂ , ନାମଂ ନମନଲକ୍ଖଣଂ, ରୂପଂ ରୁପ୍ପନଲକ୍ଖଣଂ। ଏୱମେତେ ଧମ୍ମା ଲକ୍ଖଣତୋ ୱିୱିଧା, ପରମତ୍ଥତୋ ସଭାଗା ଚ।

ଆଦିସଦ୍ଦେନାଞ୍ଞତ୍ଥାପି । ଯଥା - ଭିନ୍ନଲିଙ୍ଗାନଂ - ଇତ୍ଥିପୁମଂ। ଯଦାଦିନା ରସ୍ସୋ, ଦାସିଦାସଂ, ପତ୍ତଚୀୱରଂ। ଗଙ୍ଗାସୋଣଂ।

ସଙ୍ଖ୍ୟାପରିମାଣାନଂ - ତିକଚତୁକ୍କଂ।

ସିପ୍ପୀନଂ - ୱେଣରଥକାରଂ।

ଲୁଦ୍ଦକାନଂ - ସାକୁନ୍ତିକ ମାଗୱିକଂ।

ଅପ୍ପାଣିଜାତୀନଂ - ଆରସତ୍ଥି।

ଏକଜ୍ଝାଯନବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ - କଠକାଲାପଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

୨୨୯।ୱିଭାସା ରୁକ୍ଖ ତିଣ ପସୁ ଧନ ଧଞ୍ଞ ଜନପଦାଦୀନଞ୍ଚ।

ଦ୍ୱନ୍ଦେ ରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ଏକତ୍ତଂ ନପୁଂସକତ୍ତଞ୍ଚ ୱା ହୋତି।

ଧୱଖଦିରଂ, ଧୱଖଦିରା, ମୁଞ୍ଜପବ୍ବଜଂ, ମୁଞ୍ଜପବ୍ବଜା, ଅଜେଳକଂ, ଅଜେଳକା, ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣଂ, ହିରଞ୍ଞସୁୱଣ୍ଣାନି, ସାଲିଯୱଂ, ସାଲିଯୱା।

କାସିକୋସଲଂ କାସିକୋସଲା।

ଆଦିସଦ୍ଦେନ ଅଞ୍ଞେସୁପି ୱା। ଯଥା – ନିଚ୍ଚୱିରୋଧୀନମଦ୍ଦବ୍ୟାନଂ - କୁସଲାକୁସଲଂ, କୁସଲାକୁସଲାନି।

ସକୁଣୀନଂ - ବକବଲାକଂ, ବକବଲାକା।

ବ୍ୟଞ୍ଜନାନଂ - ଦଧିଘତଂ, ଦଧିଘତାନି।

ଦିସାନଂ - ପୁବ୍ବାପରଂ, ପୁବ୍ବାପରା ଇଚ୍ଚାଦି।

ଅବ୍ୟଯୀଭାୱସମାସ

୨୩୦। ଅଧିସଦ୍ଦା ସ୍ମିଂ, ତସ୍ସ ଲୋପୋ। ଅଧିସଦ୍ଦେନ ତୁଲ୍ୟାଧିକରଣତ୍ତା ଇତ୍ଥିସଦ୍ଦାପିସ୍ମିଂ। ନିଚ୍ଚସମାସତ୍ତା ଆଧାରଭୂତାଯମିତ୍ଥିଯନ୍ତି ପଦନ୍ତରେନ ୱିଗ୍ଗହୋ। ଅଧି ଇତ୍ଥିଯନ୍ତି ଠିତେ –

ଉପସଗ୍ଗନିପାତପୁବ୍ବକୋ ଅବ୍ୟଯୀଭାୱୋ।

ଉପସଗ୍ଗାଦିପୁବ୍ବକୋ ସଦ୍ଦୋ ୱିଭତ୍ୟତ୍ଥାଦୀସୁ ସମାସୋ ହୋତି, ଅବ୍ୟଯୀଭାୱସଞ୍ଞୋ ଚ।

''ସୋ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗୋ''ତି ଅବ୍ୟଯୀଭାୱୋ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗୋ, ଯଦାଦିନା ଏକୱଚନୋ ଚ।

''ସରୋ ରସ୍ସୋ ନପୁଂସକେ''ତି ରସ୍ସୋ।

ଅଞ୍ଞସ୍ମା ଲୋପୋ ଚ।

ଅନକାରନ୍ତା ଅବ୍ୟଯୀଭାୱା ପରା ସବ୍ବା ୱିଭତ୍ତୀ ଲୁଜ୍ଜରେ। ଅଧିତ୍ଥି, ୱିଭତ୍ତୀନମନ୍ତୋ ଆଧାରାଦି।

ଇଧାଧିସଦ୍ଦୋ ଆଧାରେୱତ୍ତତେ, ଅଧିତ୍ଥିଇଚ୍ଚେତଂ ପଦଂ ଇତ୍ଥିଯ ମିଚ୍ଚେତମତ୍ଥଂ ୱଦତି।

ସମୀପଂ ନଗରସ୍ସ ଉପନଗରଂ। ''ଅଂୱିଭତ୍ତୀନମକାରନ୍ତବ୍ୟଯୀଭାୱା''ତି ୱିଭତ୍ତୀନଂ କ୍ୱଚି ଅଂ।

କ୍ୱଚୀତି କିଂ। ଉପନଗରେ।

ଅଭାୱୋ ମକ୍ଖିକାନଂ ନିମ୍ମକ୍ଖିକଂ ରସ୍ସୋ। ଅନୁପୁବ୍ବୋ ଥେରାନଂ ଅନୁଥେରଂ, ଅନତିକ୍କମ୍ମ ସତ୍ତିଂ ଯଥାସତ୍ତି।

ଯେ ଯେ ବୁଡ୍ଢା ଯଥାବୁଡ୍ଢଂ, ୱିଚ୍ଛାଯଂ।

ଯତ୍ତକୋ ପରିଚ୍ଛେଦୋ ଜୀୱସ୍ସ ଯାୱଜୀୱଂ, ଅୱଧାରଣେ।

ଆ ପଵ୍ଵତା ଖେତ୍ତଂ ଆପଵ୍ଵତଂ ଖେତ୍ତଂ, ମରିଯାଦାଯଂ, ଓଳ୍ଗମାନା ସୀମା ମରିଯାଦା, ପଵ୍ଵତଂ ୱିନାତ୍ୱତ୍ଥୋ।

ଆ ଜଲନ୍ତା ସୀତଂ ଆଜଲନ୍ତଂ ସୀତଂ, ଅଭିୱିଧିମ୍ହି, ଗଯ୍ହମାନା ସୀମା ଅଭିୱିଧି, ଜଲନ୍ତେନ ସହେତ୍ୱତ୍ଥୋ।

ଆସଦ୍ଦଯୋଗେ ''ଧାତୁନାମା''ଦିନା ଅପାଦାନୱିଧାନେନେୱ ୱାକ୍ୟମ୍ପି ସିଦ୍ଧଂ। ତଥାଞ୍ଞତ୍ର।

୨୩୧। ''ଉତ୍ତମୋ ୱୀରୋ ପୱୀରୋ'' ଇଚ୍ଚାଦୋ ପନ ପୁବ୍ବପଦସ୍ସପ୍ପଧାନତ୍ତାଭାୱାବ୍ଯଯୀଭାୱାଭାୱୋ କମ୍ମଧାରଯୋଏୱ। ଏୱଂ ୱିସିଟ୍ଠୋ ଧମ୍ମୋ ଅଭିଧମ୍ମୋ। କୁଚ୍ଛିତଂ ଅନ୍ନଂ କଦନ୍ନଂ। ଏତ୍ଥ ''କଦ କୁସ୍ସା''ତି ସରେ କୁସ୍ସ କଦାଦେସୋ।

ଅପ୍ପକଂ ଲୱଣଂ କାଲୱଣଂ, ଏତ୍ଥ ''କାପ୍ପତ୍ଥେସୁ ଚା''ତି କୁସ୍ସ କା, ବହୁୱଚନେନାଞ୍ଞତ୍ରାପି କ୍ୱଚି। କୁଚ୍ଛିତୋ ପୁରିସୋ କାପୁରିସୋ, କୁପୁରିସୋ ୱା, ଏୱମସୁରାଦି।

ପୁବ୍ବପରୂଭଯମଞ୍ଞପଦତ୍ଥ - ପ୍ପଧାନାବ୍ଯଯୀଭାୱ ସମାସୋ;

କମ୍ମଧାରଯକ ତପ୍ପୁରିସା ଦ୍ୱେ, ଦ୍ୱନ୍ଦୋ ଚ ବହୁବ୍ବୀହି ଚ ଞେଯ୍ୟା।

ସମାସୋ।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୪। ତଦ୍ଧିତକଣ୍ଡ

ଅପଚ୍ଚତଦ୍ଧିତ

୨୩୨।ୱାଣପଚ୍ଚେ।

ଛଟ୍ଠନ୍ତା ସଦ୍ଦା ‘‘ତସ୍ସାପଚ୍ଚ’’ମିଚ୍ଚସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ଣୋ ୱା ହୋତି। ୱାତି ୱାକ୍ୟତ୍ଥଂ। ଣେନେୱାପଚ୍ଚତ୍ଥସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅପଚ୍ଚସଦ୍ଦାପ୍ପୟୋଗୋ।

‘‘ତେସଂ ୱିଭତ୍ୟା’’ ଦୋ ତେସଂଗହଣେନ ୱିଭତ୍ତିଲୋପୋ। ତଥୋତ୍ତରତ୍ର।

‘‘ତେସଂ ଣୋ ଲୋପଂ’’ତି ପଚ୍ଚୟାନଂ ଣସ୍ସ ଲୋପୋ।

‘‘ୱୁଦ୍ଧାଦିସରସ୍ସ ୱା ସଂୟୋଗନ୍ତସ୍ସ ସଣେ ଚେ’’ତି ସଣକାରେ ପରେ ଅସଂୟୋଗନ୍ତସ୍ସାଦିସରସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧି।

ତସ୍ସାପନିୟମେ –

ଅୟୁୱଣ୍ଣାନଞ୍ଚାୟୋ ୱୁଦ୍ଧି।

ଅକାରିୱଣ୍ଣୁୱଣ୍ଣାନଂ ଆଏଓୱୁଦ୍ଧିୟୋ ହୋନ୍ତି, ଚସଦ୍ଦେନ କ୍ୱଚି ନ।

ସରଲୋପାଦି, ତଦ୍ଧିତତ୍ତା ନାମମିୱ କତେ ସ୍ୟାଦି।

ତଦ୍ଧିତାଭିଧେୟ୍ୟଲିଙ୍ଗ–ୱିଭତ୍ତିୱଚନା ସିୟୁଂ।

ସମୂହଭାୱଜା ଭୀୟୋ, ସକତ୍ଥେ ଣ୍ୟୋ ନପୁଂସକେ।

ତା ତୁତ୍ୟିୟଂ ନିପାତା ତେ, ଧାମିଥଂପଚ୍ଚୟନ୍ତକା।

ୱସିଟ୍ଠସ୍ସାପଚ୍ଚଂ ପୋସୋ ୱାସିଟ୍ଠୋ, ଇତ୍ଥୀ ୱାସିଟ୍ଠୀ, ନପୁଂସକଂ ୱାସିଟ୍ଠଂ। ୱିକପ୍ପୱିଧାନତୋ ତଦ୍ଧିତେନ ସମାସସ୍ସାଚ୍ଚନ୍ତଂ ବାଧାୟା ଭାୱା ୱସିଟ୍ଠାପଚ୍ଚନ୍ତିପି ହୋତି।

ନପୁଂସକେନ ୱାପୀତି, ସଦ୍ଦସତ୍ଥୱିଦୂ ୱିଦୁଂ।

୨୩୩। ୱା ଅପଚ୍ଚେତି ଚାଧିକାରୋ।

ଣାୟନ ଣାନ ୱଚ୍ଛାଦିତୋ।

ୱଚ୍ଛାଦିତୋ ଗୋତ୍ତଗଣତୋ ଣାୟନୋ ଣାନୋ ଚ ୱା ହୋତି।

ଅପଚ୍ଚଂ ପପୁତ୍ତପ୍ପଭୁତି ଗୋତ୍ତଂ। କଚ୍ଚସ୍ସାପଚ୍ଚଂ କଚ୍ଚାୟନୋ, କଚ୍ଚାନୋ ୱା। ସଂୟୋଗନ୍ତତ୍ତା ନ ୱୁଦ୍ଧି।

୨୩୪। ‘‘ଣେୟ୍ୟୋ କତ୍ତିକାଦୀହୀ’’ତି ଣେୟ୍ୟୋ, ୱିନତାୟ ଅପଚ୍ଚଂ ୱେନତେୟ୍ୟୋ ୱିନତେୟ୍ୟୋ ୱା। ନ ପକ୍ଖେ ୱୁଦ୍ଧି, ଣେୟ୍ୟୋତି ୟୋଗୱିଭାଗେନ ‘‘ତସ୍ସ ଦୀୟତେ’’ ତ୍ୟତ୍ଥେପି ଣେୟ୍ୟୋ, ଦକ୍ଖିଣା ଦୀୟତେ ୟସ୍ସ ସୋ ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟୋ।

୨୩୫।ଅତୋ ଣି ୱା।

ଅକାରନ୍ତତୋ ଅପଚ୍ଚେ ଣି ୱା ହୋତି, ପୁନ ୱାସଦ୍ଦେନ ଣିକୋ, ଅକାରନ୍ତା ଅନକାରନ୍ତା ଚ ବୋପି।

ଦକ୍ଖି, ସକ୍ଖପୁତ୍ତିକୋ, ମଣ୍ଡକୋ, ଭାତୁକୋ। ଦ୍ୱିତ୍ତଂ।

୨୩୬। ''ଣୱୋ ପଗ୍ୱାଦୀହୀ'' ତି ଣୱୋ। ମନୁନୋ ଅପଚ୍ଚଂ ମାଣୱୋ।

୨୩୭। ''ଣେର ୱିଧୱାଦିତୋ''ତି ଣେରୋ, ସାମଣେରୋ।

ସଂସଟ୍ଠାଦିଅନେକତ୍ଥତଦ୍ଧିତ

୨୩୮। ''ଯେନ ୱା ସଂସଟ୍ଠଂ ତରତି ଚରତି ୱହତି ଣିକୋ''ତି ଣିକୋ। ୱାକାରେନ ନେକତ୍ଥେନେକପଚ୍ଚଯା ଚ। ଘତେନ ସଂସଟ୍ଠୋ ଘାତିକୋ, ଓଦନୋ। ଉଳୁଂପେନ ତରତୀତି ଓଳୁଂପିକୋ, ଉଳୁଂପିକୋ ୱା, ନ ପକ୍ଖେ ୱୁଦ୍ଧି।

ସକଟେନ ଚରତୀତି ସାକଟିକୋ। ସୀସେନ ୱହତୀତି ସୀସିକୋ, ନ ୱୁଦ୍ଧି।

ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗତୋ ଏଯ୍ୟକୋ, ଣକୋ ଚ। ଚମ୍ପାଯଂ ଜାତୋ ଚମ୍ପେଯ୍ୟକୋ। ଏୱଂ ବାରାଣସେଯ୍ୟକୋ। ଣକୋ – କୁସିନାରାଯଂ ୱସତୀତି କୋସିନାରକୋ। ଜନପଦତୋ ଣକୋ ଚ – ମଗଧେସୁ ୱସତି, ତେସଂ ଇସ୍ସରୋ ୱା ମାଗଧକୋ।

ତଜ୍ଜାତିଯା ୱିସିଟ୍ଠତ୍ଥେ ଆଜାନୀଯୋ। ଅସ୍ସଜାତିଯା ୱିସିଟ୍ଠୋ ଅସ୍ସାଜାନୀଯୋ। ଞୋ - ଅଗ୍ଗନ୍ତି ଜାନିତବ୍ବଂ ଅଗ୍ଗଞ୍ଞଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ।

୨୩୯।ତମଧୀତେ ତେନ କତାଦିସନ୍ନିଧାନନିଯୋଗସିପ୍ପଭଣ୍ଡ ଜୀୱିକତ୍ଥେସୁ ଚ।

ତଂ ଅଧୀତେ ଇଚ୍ଚାଦୀସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ଆଦିସଦ୍ଦେନ ହତାଦୀସୁ ଚ ଣିକୋ ୱା ହୋତି। ଅଭିଧମ୍ମମଧୀତେତି ଆଭିଧମ୍ମିକୋ, ଅଭିଧମ୍ମିକୋ ୱା, ନ ପକ୍ଖେ ୱୁଦ୍ଧି। ୱଚସା କତଂ କମ୍ମଂ ୱାଚସିକଂ। ଏୱଂ ମାନସିକଂ, ଏତ୍ଥ –

''ସ ସରେ ୱାଗମୋ''ତୀହାନୁୱତ୍ତିତାଦିସଦ୍ଦେନ ସାଗମୋ।

ସରୀରେ ସନ୍ନିଧାନା ୱେଦନା ସାରୀରିକା। ଦ୍ୱାରେ ନିଯୁତ୍ତୋ ଦୋୱାରିକୋ, ଏତ୍ଥ- ''ମାଯୂନମାଗମୋ ଠାନେ''ତି ୱକାରତୋ ପୁବ୍ବେ ଓକାରାଗମୋ।

ସିପ୍ପନ୍ତି ଗୀତାଦିକଲା, ୱୀଣା ଅସ୍ସ ସିପ୍ପନ୍ତି ୱେଣିକୋ, ଅତ୍ର ୱୀଣେତି ୱୀଣାୱାଦନଂ। ଗନ୍ଧୋ ଅସ୍ସ ଭଣ୍ଡନ୍ତି ଗନ୍ଧିକୋ, ମଗେ ହନ୍ତ୍ୱା ଜୀୱତୀତି ମାଗୱିକୋ, ୱକାରାଗମୋ। ଜାଲେନ ହତୋ ଜାଲିକୋ, ସୁତ୍ତେନ ବଦ୍ଧୋ ସୁତ୍ତିକୋ, ଚାପୋ ଅସ୍ସ ଆଯୁଧନ୍ତି ଚାପିକୋ, ୱାତୋ ଅସ୍ସ ଆବାଧୋ ଅତ୍ଥୀତି ୱା ୱାତିକୋ, ବୁଦ୍ଧେ ପସନ୍ନୋ ବୁଦ୍ଧିକୋ, ୱତ୍ଥେନ କୀତଂ ଭଣ୍ଡଂ ୱତ୍ଥିକଂ।

କୁମ୍ଭୋ ଅସ୍ସ ପରିମାଣଂ, ତ ମରହତି, ତେସଂ ରାସି ୱା କୁମ୍ଭିକୋ। ଅକ୍ଖେନ ଦିବ୍ବତୀତି ଅକ୍ଖିକୋ, ମଗଧେସୁ ୱସତି, ଜାତୋତି ୱା ମାଗଧିକୋ ଇଚ୍ଚାଦି।

୨୪୦।ଣ ରାଗା ତେନ ରତ୍ତଂ ତସ୍ସେଦମଞ୍ଞତ୍ଥେସୁ ଚ।

ତେନ ରତ୍ତଂ ତ୍ୱାଦ୍ୱତ୍ଥେସୁ ଣୋ ୱା ହୋତି। କସାୱେନ ରତ୍ତଂ କାସାୱଂ।

ଏୱଂ ନୀଲଂ ପୀତମିଚ୍ଚାଦି। ନ ୱୁଦ୍ଧି, ମହିସସ୍ସ ଇଦଂ ମାହିସଂ, ସିଙ୍ଗଂ।

ଏୱଂ ରାଜପୋରିସଂ, ଏତ୍ଥ ''ଅଯୁୱଣ୍ଣାନଞ୍ଚା'' ଦୋ ପୁନ ୱୁଦ୍ଧିଗ୍ଗହଣେନ ଉତ୍ତରପଦସ୍ସ ୱୁଦ୍ଧି। ମଗଧେହି ଆଗତୋ, ତତ୍ର ଜାତୋ, ତେସଂ ଇସ୍ସରୋ, ତେ ଅସ୍ସ ନିୱାସୋତି ୱା ମାଗଧୋ, କତ୍ତିକାଦୀହି ଯୁତ୍ତୋ କତ୍ତିକୋ, ମାସୋ।

ବୁଦ୍ଧୋ ଅସ୍ସ ଦେୱତାତି ବୁଦ୍ଧୋ। ବ୍ଯାକରଣଂ ଅୱେଚ୍ଚ ଅଧୀତେତି ୱେଯ୍ୟାକରଣୋ। ଏତ୍ଥ ''ମାଯୂନମା''ଦିନା ଯକାରତୋ ପୁବ୍ବେ ଏ ଆଗମୋ, ଯସ୍ସ

ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ସଗରେହି ନିବ୍ବତ୍ତୋ ସାଗରୋଇଚ୍ଚାଦି।

୨୪୧।ଜାତାଦୀନମିମିୟା ଚ।

ଜାତାଦୀସୁ ଇମୋ ଇୟୋ ଚ ହୋତି, ଚସଦ୍ଦେନ କିୟୋ ଚ। ପଚ୍ଛା ଜାତୋ ପଚ୍ଛିମୋ, ମନୁସ୍ସଜାତିୟା ଜାତୋ ମନୁସ୍ସଜାତିୟୋ। ଅନ୍ତେ ନିୟୁତ୍ତୋ ଅନ୍ତିମୋ, ଅନ୍ତିୟୋ।

ଏୱଂ ଅନ୍ଧକିୟୋ। ପୁତ୍ତୋ ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ପୁତ୍ତିମୋ, ପୁତ୍ତିୟୋ। ଏୱଂ କପ୍ପିୟୋ।

୨୪୨। ‘‘ତଦସ୍ସଟ୍ଠାନମୀୟୋ ଚେ’’ତି ଈୟୋ, ଚକାରେନ ହିତାଦ୍ଯତ୍ଥେପି, ବନ୍ଧନସ୍ସ ଠାନଂ ବନ୍ଧନୀୟଂ, ଚଙ୍କମନସ୍ସ ହିତଂ ଚଙ୍କମନୀୟଂ।

୨୪୩। ‘‘ଆଲୁ ତବ୍ବହୁଲେ’’ତି ଆଲୁ। ଅଭିଜ୍ଝାବହୁଲୋ ଅଭିଜ୍ଝାଲୁ।

ୱିସେସତଦ୍ଧିତ

୨୪୪।ୱିସେସେ ତରତମିସ୍ସିକିୟିଟ୍ଠା।

ଅତିସୟତ୍ଥେ ତରାଦୟୋ ହୋନ୍ତି।

ଅୟମେତେସଂ ଅତିସୟେନ ପାପୋତି ପାପତରୋ, ପାପତମୋ, ପାପିସ୍ସିକୋ, ପାପିୟୋ, ପାପିଟ୍ଠୋ ୱା।

‘‘ୱୁଦ୍ଧସ୍ସ ଜୋ ଇୟିଟ୍ଠେସୂ’’ତି ୱୁଦ୍ଧସ୍ସ ଜାଦେସେ – ‘‘ସରଲୋପା’’ଦୋ ପକତିଗ୍ଗହଣେନ ପକତିଭାୱା ଇସ୍ସ ଏ। ଜେୟ୍ୟୋ, ଜେଟ୍ଠୋ।

ଏୱଂ ‘‘ପସତ୍ଥସ୍ସ ସୋ ଚେ’’ତି ସାଦେସେ ସେୟ୍ୟୋ, ସେଟ୍ଠୋ।

ଅସ୍ସତ୍ଥିତଦ୍ଧିତ

୨୪୫। ‘‘ତଦସ୍ସତ୍ଥୀତି ୱୀ ଚେ’’ତି ୱୀ। ମେଧା ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ମେଧାୱୀ।

୨୪୬। ଏୱଂ ‘‘ତପାଦିତୋ ସୀ’’ତି ସୀ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ତପସ୍ସୀ।

୨୪୭। ‘‘ଦଣ୍ଡାଦିତୋ ଇକ ଈ’’ତି ଇକୋ, ଈ ଚ। ଦଣ୍ଡିକୋ, ଦଣ୍ଡୀ।

୨୪୮। ‘‘ଗୁଣାଦିତୋ ୱନ୍ତୁ’’ତି ୱନ୍ତୁ। ଗୁଣୱା, ପଞ୍ଞୱା। ୟଦାଦିନା ରସ୍ସୋ।

୨୪୯। ‘‘ସତ୍ୟାଦୀହି ମନ୍ତୁ’’ତି ମନ୍ତୁ। ସତିମା, ଭାନୁମା।

୨୫୦। ‘‘ଆୟୁସ୍ସୁକାରାସ୍ମନ୍ତୁମ୍ହି’’ତି ଉସ୍ସ ଅସ। ଆୟସ୍ମା।

୨୫୧। ‘‘ସଦ୍ଧାଦିତୋ ଣ’’ ଇତି ଣୋ। ସଦ୍ଧୋ।

୨୫୨। ‘‘ତପ୍ପକତିୱଚନେ ମୟୋ’’ତି ମୟୋ। ସୁୱଣ୍ଣେନ ପକତଂ ସୋୱଣ୍ଣମୟଂ, ସୁୱଣ୍ଣମୟଂ ୱା। ପକ୍ଖେ - ୟଦାଦିନା ୱୁଦ୍ଧି।

ଏତେସମୋ ଲୋପେ।

ୱିଭତ୍ତିଲୋପେ ମନାଦୀନମନ୍ତସ୍ସ ଓ ହୋତି। ମନୋମୟଂ।

ସଙ୍ଖ୍ୟାତଦ୍ଧିତ

୨୫୩। ସଙ୍ଖ୍ୟାପୂରଣେ ତ୍ୱଧିକାରୋ।

"ଦ୍ୱିତୀହି ତିଯୋ"ତି ତିଯୋ, "ତିଯେ ଦୁତାପି ଚେ"ତି ଦ୍ୱିତୀନଂ ଦୁତା। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୂରଣୋ ଦୁତିଯୋ, ଏୱଂ ତତିଯୋ।

୨୫୪। "ଚତୁଚ୍ଛେହି ଥଠା"ତି ଥଠା। ଚତୁତ୍ଥୋ, ଛଟ୍ଠୋ।

୨୫୫।ତେସମଡ୍ଢୂପପଦେନ ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢ ଦିୱଡ୍ଢ ଦିଯଡ୍ଢାଡ୍ଢତିଯା।

ଚତୁତ୍ଥ ଦୁତିଯ ତତିଯାନଂ ଅଡ୍ଢୂପପଦେନ ସହ ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢ ଦିୱଡ୍ଢ ଦିଯଡ୍ଢାଡ୍ଢତିଯା ହୋନ୍ତି।

ଅଡ୍ଢେନ ଚତୁତ୍ଥୋ ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢୋ, ଅଡ୍ଢେନ ଦୁତିଯୋ ଦିୱଡ୍ଢୋ, ଦିଯଡ୍ଢୋ ୱା, ଅଡ୍ଢେନ ତତିଯୋ ଅଡ୍ଢତିଯୋ।

୨୫୬। "ସଙ୍ଖ୍ୟାପୂରଣେ ମୋ"ତି ମୋ, ପଞ୍ଚମୋ। ଇତ୍ଥିଯଂ ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ପୂରଣୀ ପଞ୍ଚମୀ।

ଏକୋ ଚ ଦସ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦେ କତେ –

ଦ୍ୱେକଟ୍ଠାନମାକାରୋ ୱା।

ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ ଉତ୍ତରପଦେ ଦ୍ୱିଏକଅଟ୍ଠେଚ୍ଚେତେସ ମନ୍ତସ୍ସ ଆ ୱା ହୋତି। ଏକାଦସ ପଞ୍ଚୀୱ। ଏୱଂ ଦ୍ୱାଦସ।

ଯଦାଦିନା ତିସ୍ସ ତେଆଦେସେ "ଏକାଦିତୋ ଦସ୍ସ ର ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ"ତି ଦସସଦ୍ଦେ ଦସ୍ସ ରୋ। ତେରସ।

୨୫୭। "ଚତୂପପଦସ୍ସ ଲୋପୋ ତୁତ୍ତରପଦାଦିଚସ୍ସ ଚୁଚୋପି ନୱା"ତି ଚତୁସଦ୍ଦେ ତୁସ୍ସ ଲୋପୋ ଚସ୍ସ ଚୁ ଚ। ଚୁଦ୍ଦସ।

"ଦସେ ସୋ ନିଚ୍ଚଞ୍ଚେ"ତି ଛସ୍ସ ସୋଆଦେସେ – "ଠଅ ଦରାନଂ"ତି ଦସସଦ୍ଦେ ଦସ୍ସ ଠୱ। ସୋଠଅସ, ଅଟ୍ଠାରସ।

୨୫୮। "ୱୀସତି ଦସେସୁ ବା ଦ୍ୱିସ୍ସ ତୁ"ତି ଦ୍ୱିସ୍ସ ବା। ବାୱୀସତି, ଏକାଦସନ୍ନଂ ପୂରଣୋ ଏକାଦସମୋ।

୨୫୯। "ଏକାଦିତୋ ଦସସ୍ସୀ"ତି ଇତ୍ଥିଯଂ ଈ। ଏକାଦସୀ ଇଚ୍ଚାଦି।

"ଦ୍ୱାଦିତୋ କୋନେକତ୍ଥେ ଚେ"ତି କୋ, ଦ୍ୱେ ପରିମାଣାନି ଅସ୍ସେତି ଦ୍ୱିକଂ। ଏୱଂ ତିକାଦି।

୨୬୦। "ସମୂହତ୍ଥେ କଣ୍ଣା"ତି କଣ ଚ, ଣୋ ଚ। ମନୁସ୍ସାନଂ ସମୂହୋ ମାନୁସ୍ସକୋ, ମାନୁସ୍ସୋ ୱା।

ଣେ କତେ – "ଝଲାନମିଯୁୱା ସରେ ୱା" ତୀହ ୱାକାରେନ ଇସ୍ସ ଅଯାଦେସେ – ଦ୍ୱଯଂ, ତଯଂ। ଏୱଂ "ଗାମଜନବନ୍ଧୁସହାଯାଦୀହି ତା"ତି ତା। ଗାମତା, ନାଗରତା।

ଭାୱତଦ୍ଧିତ

୨୬୧।ଣ୍ୟତ୍ତତା ଭାୱେ ତୁ।

ଭାୱତ୍ଥେ ଣ୍ୟତ୍ତତା ହୋନ୍ତି। ତୁସଦ୍ଦେନ ତ୍ତନୋ ଚ। ସକତ୍ଥାଦୀସୁପି ଣ୍ୟୋ, ସକତ୍ଥେ ତା ଚ।

୨୬୨।

ହୋନ୍ତ୍ୱସ୍ସା ସଦ୍ଦଞ୍ଞାଣାନି,

ଭାୱୋ ସା ସଦ୍ଦୱୁତ୍ତିୟା;

ନିମିତ୍ତଭୂତଂ ନାମଞ୍ଚ,

ଜାତି ଦବ୍ବଂ କ୍ରିୟା ଗୁଣୋ।

୨୬୩। ୟଥା – ଚନ୍ଦସ୍ସ ଭାୱୋ ଚନ୍ଦତ୍ତଂ। ଇହ ନାମୱସା ଚନ୍ଦସଦ୍ଦୋ ଚନ୍ଦଦ୍ଦକ୍ଖେ ୱତ୍ତତେ, ନିମିତ୍ତସ୍ସ ରୂପାନୁଗତଞ୍ଚ ଞ୍ଞାଣଂ। ଏୱଂ ମନୁସ୍ସତ୍ତନ୍ତି ମନୁସ୍ସଜାତିୱସା। ୟଦାଦିନା ଈସ୍ସ ରସ୍ସେ – ଦଣ୍ଡିତ୍ତନ୍ତି ଦଣ୍ଡଦ୍ଦବ୍ବସମ୍ବନ୍ଧା। ପାଚକତ୍ତନ୍ତି ପଚନକ୍ରିୟାସମ୍ବନ୍ଧା। ନୀଲତ୍ତନ୍ତି ନୀଲଗୁଣୱସା।

ଏୱଂ ଣ୍ୟାଦୀସୁପି ୟଥାୟୋଗଂ ଞେୟ୍ୟଂ। ଣ୍ୟୋ।

ଅୱଣ୍ଣୋ ୟେ ଲୋପଞ୍ଚ।

ୟେ ପରେ ଅୱଣ୍ଣୋ ଲୁପ୍ପତେ, ଚକାରେନ ଇକାରୋପି।

ୟୱତଂ ତଲଣଦକାରାନଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନାନି ଚଲଞ୍ଚ ଜକାରତ୍ତ''ନ୍ତି ୟକାରୟୁତ୍ତାନଂ ତାଦୀନଂ ଚାଦୟୋ, କାରଗ୍ଗହଣେନ ସକପଭମାଦିତୋ ପରୟକାରସ୍ସ ପୁବ୍ବେନ ସହ କ୍ୱଚି ପୁବ୍ବରୂପଞ୍ଚ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ପଣ୍ଡିଚ୍ଚଂ, କୋସଲ୍ଲଂ, ସାମଞ୍ଞଂ, ସୋହଜ୍ଜଂ, ପୋରିସ୍ସଂ, ନେପକ୍କଂ, ସାରୁପ୍ପଂ, ଓସବ୍ଭଂ, ଓପମ୍ମଂ।

ଆତ୍ତଞ୍ଚ।

ଇଉଇଚ୍ଚେତେସଂ ଆ ହୋତି, ରିକାରାଗମୋ ଚ ଠାନେ।

ସରଲୋପାଦିନା ଇଲୋପୋ। ଇସିନୋ ଭାୱୋ।

ଆରିସ୍ସଂ । ଏୱଂ ମୁଦୁତା, ଅରହତା, ନ୍ତସ୍ସ ୟଦାଦିନା ଲୋପୋ।

ପୁଥୁଜ୍ଜନତ୍ତନଂ, ଅକିଞ୍ଚନମେୱ ଆକିଞ୍ଚଞ୍ଞଂ, କୁଣ୍ଡନିୟା ଅପଚ୍ଚଂ କୋଣ୍ଡଞ୍ଞୋ, ଏତ୍ଥ ୱୁଦ୍ଧାଦୋ ୱାକାରେନ ସଂୟୋଗନ୍ତସ୍ସାପି ୱୁଦ୍ଧି।

ପଦାୟ ହିତଂ ପଜ୍ଜଂ, ଧନାୟଂ ସଂୱତ୍ତନିକଂ ଧଞ୍ଞଂ, ସତିତୋ ସମ୍ଭୂତଂ ସଚ୍ଚଂ, ଇଲୋପୋ, ଟୀସୁ ନ ୱୁଦ୍ଧି। ଦେୱୋ ଏୱ ଦେୱତା।

୨୬୪। ''ଣ ୱିସମାଦୀହୀ''ତି ଭାୱେ ଣୋ। ୱେସମଂ। ଉଜୁନୋ ଭାୱୋ ଅଜ୍ଜୱଂ। ଏତ୍ଥ ଉସ୍ସ ଆତ୍ତେ ପରୂକାରସ୍ସ ୟଦାଦିନା ଅୱୋ।

୨୬୫। ''ରମଣୀୟାଦିତୋ କଣ୍ତି କଣ। ମାନଞ୍ଞକଂ।

ଅବ୍ୟୟତଦ୍ଧିତ

୨୬୬। ''ୱିଭାଗେ ଧା ଚେ''ତି ଧା, ଚକାରେନ ସୋପ୍ପଚ୍ଚୟୋ ଚ। ଏକେନ ୱିଭାଗେନ ଏକଧା, ନିପାତତ୍ତା ସିଲୋପୋ। ପଦୱିଭାଗେନ ପଦସୋ।

୨୬୭। ''ସବ୍ବନାମେହି ପକାରୱଚନେ ତୁ ଥା''ତି ଥା। ତୁକାରେନ ଥତ୍ତା ଚ। ସବ୍ବୋ ପକାରୋ, ସବ୍ବେନ ପକାରେନ ୱା ସବ୍ବଥା। ଏୱଂ ଅଞ୍ଞଥତ୍ତା।

୨୬୮। ''କିମିମେହି ଥ''ନ୍ତି ଥଂ, କାଦେସେ-କଥଂ। ଇଆଦେସେ-ଇତ୍ଥଂ, ଥନ୍ତି ୟୋଗୱିଭାଗେନ ଥଂ-ବହୁତ୍ଥଂ।

୨୬୯। ଅମଲିନଂ ମଲିନଂ କରୋତୀତ୍ୟାଦ୍ୟତ୍ଥେ-ଅଭୂତତବ୍ଭାୱେ ଗମ୍ୟମାନେ କରଭୂୟୋଗେ ସତି ନାମତୋ ୟଦାଦିନା ଈପ୍ପଚ୍ଚୟୋ, ମଲିନୀକରୋତି ସେତଂ। ଅଭସ୍ମନୋ ଭସ୍ମନୋ କରଣନ୍ତି ଭସ୍ମୀକରଣଂ କଟ୍ଠସ୍ସ। ଅମଲିନୋ ମଲିନୋ ଭୱତୀତି ମଲିନୀଭୱତି ସେତୋ। ଈପ୍ପଚ୍ଚୟନ୍ତୋପି ନିପାତୋ।

ଅଭୂତତତ୍ଥ୍ବୁଓ୍ବେତି କିଂ, ଘଟଂ କରୋତି, ଘଟୋ ଭଓ୍ବତି।

କରଭୂଯୋଗେତି କିଂ, ଅମଲିନୋ ମଲିନୋ ଜାଯତେ।

ଅଓ୍ବତ୍ଥାଓ୍ବତୋଓ୍ବତ୍ଥଯା, ଭୂତସ୍ସଞ୍ଜଞ୍ଜାଯ ଓ୍ବତ୍ଥୁନୋ।

ତାଯାଓ୍ବତ୍ଥାଯ ଭଓ୍ବନଂ, ଅଭୂତତତ୍ଥ୍ବଂ ଓ୍ବିଦୁଂ।

ତଦ୍ଧିତୋ।